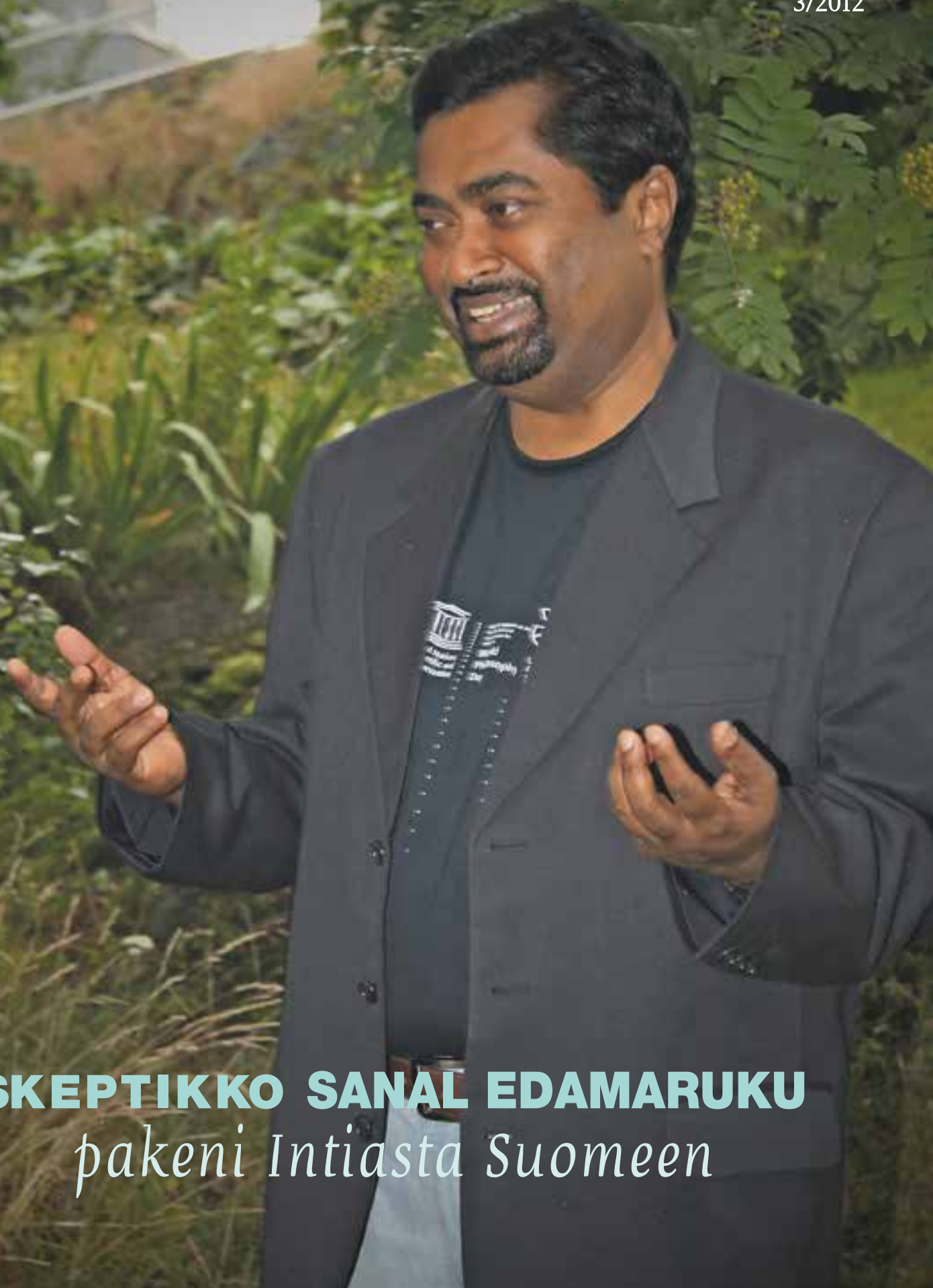

SKEPTIKKO

3/2012

SKEPTIKKO SANAL EDAMARUKU
pakeni Intiasta Suomeen

Sisältö

3/2012

KUVA: RISTO K. JÄRVINEN

Julkaisija:

SKEPSIS^{RY}

#97

Tieteiden talo
Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki
www.skepsis.fi

Päätoimittaja: Risto K. Järvinen

E-mail: editor@skepsis.fi

Toimitus: Närhite 11, 01450 Vantaa

Toimitusneuvosto: Tapio Kortesaari, Heikki Nevala,
Jussi K. Niemelä, Minna Poutanen,
Tiina Raevaara.

Taitto: Tampereen seudun
Työllistämisyhdistys Etappi ry
Mediapaja / Jari Österberg

Kuvankäsittely: Jari Österberg, Eetu Keränen,
Sebastian Hammar

Kaikki tässä lehdessä julkaistut kirjoitukset ovat kirjoittajien omia mielipiteitä, eivätkä välttämättä edusta toimituksen, Skepsiksen tai ECSO:n virallista kantaa.

(ECSO = European Council of Skeptical Organisations. Skepsis ry on ECSO:n jäsen.)

Skeptikko on sitoutunut noudattamaan Journalistin ohjeita ja Julkisen sanan neuvoston toimintaperiaatteita.

Painopaikka: PK-Paino
ISSN 0786-2571

Seuraava Skeptikko ilmestyy joulukuussa. Lehteen tarkoitettu materiaali tulee olla toimituksessa marraskuun loppuun mennessä.

- 4 **Juha Leinivaara**
SKEPTIKKO PAKENI INTIASTA SUOMEEN
- 9 **ADA**
SKEPPONEN
- 10 **Juha Leinivaara**
HOMEOPAATIT TAISTELEVAT
- 12 SKEPTIKKO 20 V. SITTEN
- 13 **Pertti Laine**
PUHEENJOHTAJAN PALSTA
- 14 **Pete Poskiparta**
MYYTINMURTAJA TWITTERISSÄ
- 16 IHME JUTTUJA
- 18 "KIURUVEDEN UFO" VALOKUVAUSKISAN VOITTAJA
- 25 **Aleksi Tukiainen**
KAHVINMYNNILLÄ BEMARIN OMISTAJAKSI?
- 28 **Jose Ahonen**
VUOROVAIKUTUS VAI VEDÄTYS

- 29 **Juha Leinivaara**
SALALIITTO OLYMPIALAISSA
- 30 **Jussi K. Niemelä**
TULISTEN MAUSTEIDEN SALAISUUS
- 34 **Risto K. Järvinen**
KIRJAT: HOONO SOOMI, HOONOT JUTUT
- 36 **Andrei Sergejeff**
KIRJAT: KANSAINVÄLISTÄ KAUHUGENREÄ SUOMEN TUTUISSA MAISEMISSA

Kansi: Intialainen skeptikko Sanal Edamaruku paljasti Mumbaissa, että vettä vuotava krusifiksi on jotain muuta kuin ihmetapahtuma. Kun Edamaruku ei esittänyt julkista anteeksipyyntöä ihmeen selittämisestä, kävi katolisen kirkon piispa jättämässä rikosilmoituksen jumalanpilkasta. Siitä lähtien Delhin poliisi on yrittänyt pidättää Edamarukun, joka on tällä hetkellä paossa Helsingissä. Skeptikko-lehti haastatteli häntä kesän päätteeksi eräässä itähelsinkiläisessä asunnossa (sivut 4-7).

Kuva: Risto K. Järvinen.

SKEPSIS^{RY}

25 vuotta kysymyksiä

1989 SEN SAI Werner Söderström Osakeyhtiö ”pitkällisestä ja ansiokkaasta toiminnasta valetieteellisen kirjallisuuden kustantamisen ja levittämisen alueella”.

1990 sen sai Vantaan työväenopisto ”astrologian ja grafologian opettamisesta tieteiden valepuvussa”.

1991 sen sai skientologinen liike ”tieteeksi naamioidun salaopin markkinoinnista ja levittämisestä”.

1993 sen sai Oulun tiedekeskus ”Tietomaa ufo-kulttia propagoivasta näyttelystään ja sen harhaanjohtavasta markkinoinnista”.

1994 sen sai YLE TV ”epätieteellisten väitteiden kritiikittömästä esittämisestä asiaohjelmissa”.

1995 sen saivat YLE:n ruotsinkielisen television FST:n Tulisielu-ohjelmasarjan tekijät, tuottajat ja vastaava ohjelmatoimittaja ”kriittistä tiedettä kaihtavasta journalismista ja poikkeuksellisesta rohkeudesta nostaa mystiikka tieteen edelle”.

1996 sen sai Kirjayhtymä ”Anja Rautajoen Terapeuttinen kosketus -kirjan julkaisemisesta Studia-kirjasarjassaan”.

1997 sen saivat yhteisesti kaikki ne uskomuslääkinnän tahot, ”jotka hoitoja antaessaan tekevät asiakkaistaan tautidiagnoseja olematta kuitenkaan laillistettuja lääkäreitä ja hammaslääkäreitä”.

1998 sen sai Kunnonsuomalainen-liite, joka julkaistaan osana Jyväskylässä ilmestyvää sanomalehti Keskisuomalaista ”jatkuva valetieteellisten väitteiden ja tutkittujen tosiasioiden sekä tietoa tarjoavan journalismin ja tekstimainonnan välisten rajojen hämärtämisestä”.

2000 sen sai televisio-ohjelmaa Akuutti tekevä työryhmä ”uskomuslääkintää koskevan tiedon yksipuolisesta ja kritiikittömästä tarjoamisesta”.

2001 sen sai Tampereella ilmestyvän Aamulehden Allakka-liite ”kritiikittömien uskomuslääkintää käsittelevien artikkelien johdosta”.

2002 sen saivat lääkärit, ”jotka käyttävät uskomuslääkinnän menetelmiä, kuten esimerkiksi elektroakupunktuurilaitetta”.

2003 sen sai ”Minä olen” -lehti ja etenkin sen verkkokauppa, joka palkittiin ”uskomattomasta innovatiivisuudesta, kekseliäisyydestä ja tarmosta tuoda markkinoille mitä ihmeellisimpiä ja tarpeettomimpia tuotteita, joiden toimivuutta ei ole tieteellisesti todennettu”.

2004 sen sai Teknillisen korkeakoulun bioprosessiteknikan laboratorio ”kreationistisen opin esittämisestä luonnontieteellisenä seminaarina”.

2005 sen saivat Varsinais-Suomen Kansanopisto ja Räisälän Kansanopisto, ”jotka ovat sisällyttäneet opetuksensa pseudotieteellistä ja tieteellisen ajattelun vastaista aineistoa, joka ei kuulu perinteisen suomalaisen kansansivistystyön piiriin”.

2006 SEN SAIVAT HE, ”jotka apteekkeissa, apteekkialan järjestöissä ja järjestöjen tiedotusvälineissä edistävät homeopaattisten valmisteiden myyntiä ja tarjoavat niitä vartenotettavaksi vaihtoehdoksi tutkimukseen perustuville lääkkeille”.

2007 sen sai Suomen Kinesiologiyhdistys ”soveltavan kinesiologian valetieteellisten menetelmien onnistuneesta levittämisestä suomalaisille kasvattajille”.

2008 sen sai Kustannus Oy Uusi Tie ”näennäistieteen levittämisestä julkaisemalla Tapio Puolimatkan kirjat Usko, tiede ja Raamattu sekä Usko, tiede ja evoluutio”.

2009 sen sai Rokotusinfo ry ”yksipuolisen ja näennäiskriittisen rokotetiedon levittämisestä”.

2010 sen saivat Power Balance -rannekkeen maahantuoja Pryme Sports Oy ja ranneketta myyvät liikkeet ”innovatiivisuudesta tuoda taidokkaasti markkinoille täysin tarpeeton ja toimimaton tuote”.

2011 sen sai tavarataloketju J. Kärkkäinen ”ansiokkaasti valtavirrasta poikkeavan Magneettimedia-lehden kustantamisesta”.

2012 Skepsiksen Huuhaa-palkinnon saa... kuka?

Lähes kaikki vaivat ja ongelmat ilman mitään sivuvaikutuksia magneettikentän avulla parantava Bemer-laite, jonka markkinoija teki Lontoon kisojen aikana yhteistyötä mm. Suomen Olympiakomitean kanssa?

Finom Oy:n kehittämä BioTasapainoAnalyysi (BTA)-laite, jolla voi kotikonstein mitata sylki-, virtsa- ja verinäytteistä mm. kehon happo-emästasapainon ja siten määritellä terveydentilansa?

Valkeen kirkasvalokuulokkeet, joiden toimivuudesta ilmestyi elokuussa lehtien mukaan uusi tutkimustulos, mutta ei linkkiä siihen?

Nyt on aika aktivoitua. Ehdotuksia otetaan vastaan!

Huuhaa-palkinto jaetaan Tieteiden talolla Helsingissä keskiviikkona 5. joulukuuta.

Palkitsemisen jälkeen tarjolla on Helsingin yliopiston fysiikan laitoksen tohtori Jouni Räisäsen luento ”Ilmastonmuutoksen perusteet”.

Tieteiden talolla kannattaa käydä vähintään jokaisen kuukauden ensimmäisenä keskiviikkona. Esimerkiksi 3. lokakuuta lääketieteen tohtori, erikoistutkija Hanna Nohynek kertoo Skepsiksen luennolla rokottamisen perusteista.

Keskiviikkona marraskuun 7. päivä tässä lehdessä haastateltu intialainen skeptikko Sanal Edamaruku kertoo uskomattomista seikkailuistaan huuhaata vastaan.

Kaikkiin Skepsiksen tilaisuuksiin on vapaa pääsy, ja kaikki kiinnostuneet ovat tervetulleita. Tieteiden talon tapahtumat alkavat klo 18. Nähdään siellä!

RISTO K. JÄRVINEN

SKEPTIKKO

pakeni Intiasta Suomeen

Helsinkiin paennut Sanal Edamaruku ei ole kyllästynyt loppumattomaan huuhaan vastustamisen urakkaansa. Eivätkä vastoinkäymiset ole lannistaneet häntä. "Me muutamme Intiaa. Meidän täytyy tehdä se."

JUHA LEINIVAARA

KUVA: RISTO K. JÄRVINEN

SANAL EDMARUKUA on ylistetty. Häntä on kirottu. Hän on kritisoinut guruja, henkiparantajia sekä huijareita. Poliitikkojen huuhaapäätökset eivät ole myöskään jääneet häneltä rauhaan. Rationalistit ja tasa-arvon kannattajat keuhuvat häntä. Edamarukun kritiikin kohteet kutsuvat miestä perinteiden tuhoajaksi; mieheksi, joka ei kunnioita eikä arvosta mitään.

Edamarukun elämän alkutaival kuvastaa hyvin miehen nykyistä elämää. Hänen vanhempansa olivat vapaa-mielisiä. Isä oli kristitty, mutta rationalisti. Äiti oli taustoiltaan hindu, mutta uskonnoton. Sanalin isän olisi pitänyt kääntyä kristityksi, jotta avioliitto olisi ollut sopiva molempien sukujen silmissä. Muussa tapauksessa liittoa ei hyväksyttäisi.

Sanalin isä ja hänen vaimonsa menivät naimisiin rakkaudesta, he eivät siis suostuneet järjestettyyn liittoon. Molempien perheet vastustivat heidän liittoaan. Minkäänlainen sovittelu ei ollut mahdollista sukulais-ten kanssa, ei edes Sanalin isän puolison tullessa raskaaksi. Sanalin isä tarttui raskaana olevaa vaimoaan kädestä. He muuttivat pois miehen perheen luota. Sanalin isän vaimon synnytystuskat alkoivat kaatosateessa kävellessä. Synnytys tapahtui yksin vaimon kotona. Naapurit toki tarjosivat apuaan.

Sanalin isä ja hänen vaimonsa eivät kuitenkaan alkaneet vihata sukujaan. He päättivät kasvattaa lapsensa rationalistiliikkeen opella. Lapsilla olisi oikeus valita ja opiskella niitä aiheita ja uskontoja, joita he haluaisivat opiskella. Mitään uskontoja ei pakkosyötettäisi. Aikuisina heidän lapsensa saisivat valita omat maailmankatsomuksensa.

15-vuotiaana Sanal päätti liittyä Intian rationalistiaktivisteihin, mutta ikänsä puolesta hän ei päässyt jäseneksi. Ongelman pystyi kuitenkin kiertämään: Sanal ja muut nuoret perustivat opiskelijoiden rationalistiyhdistyksen. Samaan aikaan hänen naapurustossaan asunut suosittu nainen sairastui verisyöpään. Naisen suku ei luottanut lääkehoitoihin. He rukoilivat naisen puolesta. Hän kuoli hoidon puutteeseen. Sanal tajusi uskomushoitojen konkreettiset vaarat. Hänen työnsä löytyi vankkumaton tarkoitus.

SANALIN MYRKYTTÄMISTÄ SUUNNITELTU

NOIN KOLMEKYMMENTÄ VUOTTA myöhemmin Sanal Edamaruku on Suomessa. Hänellä on Humanistiliitossa suomalainen ystävä Pekka Elo, joka tarjosi asuinpaikan Helsingissä. Edamarukua on haastateltu mm. Satakunnan kansa -lehteen ja Ylen Ajankohtainen kakkonen -ohjelmassa. Myös Skeptikko-lehti pääsi haastattelemaan häntä.

Syy Sanalin Suomen-vierailuun kerrottiin edellisessä Skeptikko -lehdessä (2/2012). Edamaruku paljasti Intian Mumbaissa, että vettä vuotava krusifiksi on jotain muuta kuin ihmetapahtuma. Sadat ihmiset olivat keränneet pat- saasta vuotavaa vettä Velankannin kirkossa. Veden uskot- tiin sisältävän parantavia voimia. Katolisen kirkon edus- tajat totesivat, etteivät he olleet aktiivisesti mainostaneet krusifiksiä ihmetekona. Seurakuntalaiset olivat tehneet it- senäisesti hätäisiä johtopäätöksiä.

Kun Edamaruku ei esittänyt julkista anteeksipyyntöä ihmehen selittämisestä, kävi katolisen kirkon piispa jättä- mässä rikosilmoituksen jumalanpilkasta. Delhin poliisi on yrittänyt pidättää Edamarukun, jopa kohteliaasti po- liisiasemalle kutsumalla, mutta toistaiseksi hän on kiel- täytynyt. Hän joutuisi automaattisesti tutkintavankeu- teen ilman takuita.

Poliisi on käynyt Sanalin suvun luona jo viisi kertaa kyselemässä skeptikon perään. Seuraava askel voi olla perheen talon takavarointi. Edessä voi olla jopa kolmen vuoden pituinen oikeustaistelu. Jos hän antautuisi vapaa- ehtoisesti poliisille, niin mitään varmuutta tutkintavan- keudesta vapautumisesta ei olisi. Edamarukun kannat- tajat ovat kertoneet, että intialaisilla keskustelupalstoil- la on jopa suunniteltu sitä, miten he saisivat myrkytettyä Sanalin selliinsä.

Sanal arvioi, etteivät kohusta otsikoihin nousseet piis- pat haluaisi lopulta päätyä todistajiksi oikeussaliin. Silloin tiedotusvälineille esiteltäisiin katolisen kirkon kannal- ta epäsuotuisia asioita Velankannin kirkon tapahtumista. Katolisen kirkon toiminta jumalanpilkkasyytteen aikaan- saamisessa nostattaisi liikaa negatiivista julkisuutta.

PROFEETTA MUHAMMADIN HIUSTUPPO

AIKAISEMMIN URANSA AIKANA Edamaruku on kritisoi- nut poliitikkojen päätöksiä, tunnetuimpien gurujen ope- tuksia ja suosittujen parantajien ihmetekoja. Sanal on kri- tisoinut jopa pääministerin astrologia, josta seurasi poliit- tista painetta pääministerille. Lista Intian tunnetuimmis- ta huuhaa-aiheista hengästyttää.

Tuhansia ihmisiä villinnyt Ganesh -patsaan ihmema- idon selvittäminen ei aiheuttanut vastaajia. Hän on kritisoinut myös uuden moskeijan esineistöä, kun siel- lä väitettiin säilytettävän itse profeetta Muhammadin hiustuppoa. Laajalle levinnyt uskomus meriveden muuttumisesta makeaksi ihmeteon seurauksena, kuin sattumalta sadekauden aikana, aiheutti lopulta terveys- vaaran. Kansalaiset ryntäsivät juomaan aavistuksen ver- ran vähemmän suolaista merivettä. Sen uskottiin paran- tavan sairauksia. Kukaan ei näyttänyt välittävän siitä, et- tä samaiseen rantaveteen laskivat monen kylän jätevedet. Kemikaalianalyysi vahvisti, ettei väitetty ihmeteko poista- nut merivedestä kolibakteereja.

Kaikkia näitä ilmiöitä kritisoidessaan Sanal sai ol- la rauhassa. Vasta katolisen kirkon kohdalla poikkeus vahvisti säännön. Poliisit usutettiin ensimmäistä kertaa skeptikon perään.

Vuonna 1950 laadittu Intian perustuslaki on taannut kaikkien uskomusten avoimen kritiikin. Edamaruku to- teaa, että aidossa demokratiassa sen täytyy olla mahdol- lista. Intian ensimmäinen pääministeri Jawaharlal Nehru oli rationalisti. Uskontoa pyritään pitämään erillään poli- tiikasta. Perustuslakiin on myös kirjattu sekularismin ja tieteen edistämisen tärkeys. Monen eri uskonnon keskel- lä elävän kansan oikeudet taataan parhaiten, kun yksi us-konto ei pääse komentamaan muita. Siksi katsomusten tasa-arvo on tärkeällä sijalla perustuslaissa.

ÄITI AMMA

vierailee lähes vuosittain Suomessa halailemassa ihmisiä. Poliitikot esiintyvät hänen kanssaan uutisissa. Näitä vierailuja käytetään hyväksi rahankeräyksessä Intiassa.

Intian tiedotusvälineet ottavat aina mielellään esille taikauskoon liittyviä aiheita. Television keskusteluohjelmissa kiistellään kiivasti kansan uskomuksista. Ohjelmista tulee viihdyttävämpiä, kun mukana on avointa kädenvääntöä. Sanal tota hymyillen, ettei hänellä ole aina ohjelmissa kaikkia vastauksia. Hän on kuitenkin se harvinainen tutkimusta ja analyysia vaativa ääni ohjelmissa Tutkiminen on tärkeämpää kuin käsien pystyyn nostaminen.

suunisadetta ei tulekaan ennustetulla tavalla. Viranomaiset taistelevat kiivuutta vastaan temppelien avustuksella. Paikallishallinnon Bharatiya Janata -puoleen edustajat ovat pyytäneet temppelitä rukoilemaan sadetta. Hindutemppelit saivat korvauksia rukoilemiseen käytetystä ajasta. Prosessin kuluihin varattiin 170 miljoonaa rupiaa (2,6 miljoonaa euroa).

RUKOUKSISTA 2,6 MILJOONAN EURON PALKKIO

EDAMARUKU KERTOO useista tapauksista, joissa kuuluisat henkilöt ovat olleet edistämässä huuhaata julkisuudessa.

Esimerkiksi auringonpimennyksiin liittyy sitkeä uskomus. Vanha kansa tietää, että ruoka muuttuu päivän pimetessä myrkylliseksi, kun käärme syö Auringon. Edamaruku ja joukko skeptikoita osallistuivat televisio-ohjelmaan, jossa he söivät onnellisesti voileipiä kesken pimennyksen. Kaikki selvisivät koettelemuksesta hengissä. Yksinkertainen demonstraatio laittoi monet ihmiset miettimään uudelleen uskomusten ja perinteiden taustoja.

Itseään kehuva pääministerin astrologi suostui kesken kiivaan väittelyn testiin televisiolähetyksessä. Kokeessa hänen olisi pitänyt lukea ihmisten tähtikarttoja ja kertoa ketkä heistä olivat hengissä tai kuolleita. Astrologi oli kehunut taitavansa sellaisen taidon. Kuitenkin hän yritti vakoilla testiin liittyviä tietoja. Hän yritti lahjoa Edamarukun avustajaa. Lahjonnan epäonnistuttua hän perui osallistumisensa kokeeseen.

Uuden painostuksen myötä ja julkisen nolaamisen uhan edessä astrologi suostui toiseen testiin. Toisessa testissä koeryhmä oli mukana televisio-ohjelman yleisössä. Astrologi väitti tähtikarttojen perusteella ensimmäisen miehen olevan onnellisesti naimisissa ja omistavan suuria maita. Mies oli juuri kokenut avioeron. Hänellä oli pieni maatila. Tulokset eivät olleet sen parempia muidenkaan koejäsenten kohdalla. Astrologi ei saanut enää ohjelman jälkeen entisen kokoista seuraajajoukkoa itselleen.

Ajankohtaisessa episodissa kuivuus on uhkaamassa maanviljelijöiden työtä. Kokonaiset sadot ovat katoamassa eteläisessä Karnatakan osavaltiossa, kun mon-

NUORET OSAAVAT TEHDÄ SAMANLAISIA IHMETEKOJA KUIN GURUT

RATIONALIST INTERNATIONALIN toimintaan kuuluu nuorten valistaminen. Tiedeleireillä koululaisille opetetaan kriittisen ajattelun perusteita. Tietenkin esimerkkien kautta, kun heille paljastetaan yleisimpien taikatemppujen salat. Näin he osaavat itse tehdä samanlaisia ihmetekojä kuin kaukaisia kyliä kiertävät gurut. Vasta kaksitoistavuotias tyttö kykenee oppituntien jälkeen suorittamaan pyhien miesten ihmetekojä. Yksitoistavuotias poika osasi taivuttaa lusikkaa "ajatuksen voimalla" televisio-
studion edessä.

Nuorten esiintyminen tuo erinomaista medianäkyvyyttä, kun samoilla teoilla seuraajiaan hämmästyttäneet miehet alkavat punastella oppilaiden suoritusten jälkeen. Aikaisemmin maaseutua kiersi pieni rationalistien ryhmä, joka paljasti ihmetekojen salaisuuksia. Nyt samanlainen sanoma kiertää tehokkaammin nuorten levittäessä tervettä epäilyä perheilleen ja ystävilleen.

Työ on tuottanut tulosta. Rationalist Internationalin jäsenmäärä on noussut ensimmäisten vuosien 8000 jäsenestä jo 100 000 jäseneseen. Tietotekniikan yleistyminen on tuonut skeptisen äänen yhä useamman luettavaksi ja kuunneltavaksi. Kotitietokoneet ovat vielä suhteellisen harvinaisia Intiassa, mutta uusien kännyköiden mahdollistama internet-yhteys on lisännyt selkeiden verkkosivujen suosiota.

Taloudellinen kasvu pakottaa luopumaan joistakin perinteistä. Edamaruku mainitsee maansa tunnetuimman ihmisoikeusongelman. Kastijärjestelmä on käytössä uskonnoista riippumattomilla tavoilla. Hindulaisuuteen perustuva ja Veda-kirjallisuudessa ensimmäistä kertaa mainitut kastit vaikuttavat myös katolisen kirkon piispojen valintaan Intiassa. Esimerkiksi vain yläkastin jäseniä ase-

KUVA: RISTO K. JÄRVINEN

Juha Leinivaara ja Sanal Edamaruku.

tetaan ehdolle tärkeisiin virkoihin kirkoissa. Uskonnoista riippumatta intialaiseen kulttuuriin kuuluu sitkeästi kastijärjestelmän noudattaminen.

Korkeakouluilla ei ole varaa karsia hakevia opiskelijoita kastijärjestelmän perusteella, sillä kysyntä korkeakoulutetuille ammattilaisille kasvaa vuosittain. Yläluokka ei haluaisi kastittomia osallistumaan yhteiskunnan tärkeisiin tehtäviin. Edamarukun kanta on selkeä: ”Nyt, jos koskaan, Intian täytyy panostaa tieteen edistämiseen.”

SUOMESSA HYVINKIN KAKSI VUOTTA

PUHUESSAAN Euroopan ja Intian välisestä yhteistyöstä Sanal muistuttaa tärkeästä asiasta Skepsis ry:n kannalta. Euroopassa ei välttämättä ymmärretä, miten Intiassa suhtaudutaan länsimaiden antamaan tukeen.

Esimerkiksi äiti Amma, alkuperäiseltä nimeltään Sudhamani Idamannel, vierailee lähes vuosittain Suomessa halailemassa ihmisiä. Poliitikot esiintyvät hänen kanssaan uutisissa. Silloin vierailua käytetään hyväksi Intiassa. Länsimaissa halausta haetaan henkisen elämyksen takia. Intiassa äiti Amman seuraajille kerrotaan, että hänellä on kansainvälistä vaikutusvaltaa. Siksi liikkeen hyväntekeväisyys saa rahalahjoituksia monesta maasta. Rahavirtojen summat eivät ole tiedossa. Poliitikot ovat vaatineet useaan otteeseen tutkintaa liikkeen taloudesta, mutta toistaiseksi kukaan ei ole kehdannut aloittaa sel-

laista projektia. Yli 30 miljoonan ihmisen halaaminen ei siis olisi mennyt hukkaan.

Edamaruku kertoo, ettei Suomessa vietetty kesä haittaa merkittävästi hänen toimintaansa Intiassa. Hän pysyy ajantasalla internetin ansiosta. Sen kautta onnistuu televisio-ohjelmien haastatteluihin osallistuminen. Skype-puheluiden välityksellä Edamarukun ääni pääsee kiertämään ympäri maailmaa. Aiheet eivät lopu kesken, sillä Intian poliitikoissa riittää taikauskoisia ihmisiä.

Edamarukun toiminta ei rajoitu pelkästään Suomeen. Puolalaiset, norjalaiset ja ruotsalaiset skeptikkojärjestöt järjestävät hänelle luontosaleja. Edamaruku aikoo kirjoittaa kaksi kirjaa kokemuksistaan. Ensimmäisessä kirjassa kerrotaan hänen ja pyhien miesten kohtaamisista. Uransa aikana Edamaruku on nähnyt runsaasti ihmeiksi väitettyjä tekoja, mysteereiksi markkinoituja huijauksia ja jopa hengenvaarallista huuhaata. Toinen kirja keskittyy Sanalin uraan yleisemmällä tasolla ja rationalismin nousuun Intiassa. Sanal arvioi, että hän voi hyvinkin olla vielä kaksi vuotta Suomessa.

Edamaruku ei ole väsynyt loppumattomaan urakkaansa. Eivätkä vastoinikäymiset ole lannistaneet häntä. ”Me muutamme Intiaa. Meidän täytyy tehdä se.”

Sanal Edamaruku luennoi Skepsikselle tieteiden talolla 7. marraskuuta klo 18 alkaen.

17.-18.11.2012 ARBIS HELSINKI - Dagmarinkatu 3

IHMINEN, KONE JA TULEVAISUUS - ALAN TURING 100 VUOTTA -

Ilmoittaudu 12.11. mennessä SHL:n sihteeri Eeva Korttunen 040-584 0495 - eeva.hannai@korttunen.org

Järjestäjinä Suomen humanistilisto (SHL) kanssa: Electronic Frontier Finland (EFF), Filosofian ja elämäntutkimustiedon opettajat (FETO), Ihmisököseura (IO), Matemaattisten aineiden opettajien liitto (MAOL), Seura-tiedon, Suomen Tekoälyseura (STeS), Suomen Transhumanistiliitto (STHL), Tulevaisuuden tutkimuksen seura (TTS) ja Yläosa-ajattelijoiden liitto (VAL)

SESSIOT 1-4 LA 17.11.

XXXI HUMANISMIN PÄIVÄT:

09.30 Ilmoittautuminen

10.00 Avaus: Opetusneuvos Pekka Elo

SESSIO 1: MIKSI MUISTAMME TANAAN ALAN TURINGIA?

Pj Jussi Tuovinen SHL

10.15 Alan Turing: matemaatikko, sotasankari, sekä tietokoneiden ja tekoälyn henkinen isä

Lehtori emeritus Hannu Korhonen MAOL

10.45 Alan Turing - seksuaalisuudesta tuomittu

Viestintävastaava, seksuaaliterapeutti TM Tiina Vilponen

11.15 Turingin kone ja laskettavuuden teoria

Akatemiantutkija FT Juha Kontinen HY

11.45 Aivohumppaa ja pohdintaa esitelyn perusteella

Lounastauko 12.00-13.00

SESSIO 2: ÄLY JA TEKÖÄLY, TIETOISUUS JA TEKOTIETOISUUS

Pj Jukka Kortela STeS

13.00 Onko ihminen tietokone?

LKT Erkki Karjalainen

13.30 Onko Turingin testi älyn ja tietoisuuden mitta?

Kaj Sotala THL

14.00 Robotille aivot?

Harri Valpola

14.30 Ihminen, työkalu, kone - Onko myös teknologialla evoluutionsa?

Vararehtori emeritus Ilpo V. Salmi

15.00 Aivohumppaa ja pohdintaa

Kahvitauko 15.15

SESSIO 3: TIETOYHTEISKUNNASTA UBIKKIYHTEISKUNTAAN

Pj Antti Rytönen SHL

15.45 Ihmisoikeuksien tulevaisuus

FM, lehtori, pääsihteeri, ihmisoikeusvaltuuskunnan jäsen Esa Ylikoski

16.15 Isovelji vai jokavelji?

Tkt Joonas Mäkinen

16.45 Ihmisoikeudet ubiikkiyhteiskunnassa

Tkt Jyrki Kasvi

17.15 Miten kivikautinen ihminen pärjää ubiikkiyhteiskunnassa - onko tietotekniikan kehityksen loppu yhtä räjähdysen omainen kuin oli sen alkukin?

Tkt Lauri Kurvonen OAJ

17.45 Aivohumppaa ja pohdintaa

SESSIO 5 09.30 Ilmoittautuminen

SESSIO 6 10.00 Aamun aivohumppaa ja päivän käynnistys

SU 18.11.

SESSIO 5: JOKO TULEVAISUUS ALOI?

Pj Hazel Salminen TTS

10.15 Toivottu elämäntapa tekniikan kehityksen ajurina

FT, tulevaisuuden tutkija Marja-Liisa Viherä TTS

10.45 "Will the real singularity please stand up?"

Anders Sandberg FHI

11.15 Conflict of Traditionalism and Modernism in India - Some future perspectives

Sanal Edamaruku The Founder President of

Rationalist International and President of Indian Rationalist

Association

11.45 Aivohumppaa ja pohdintaa

Lounastauko 12.00-13.00

SESSIO 4: HUMANISMI 2.0

Pj Jussi Pikkusaari LH

UUDEHUMANISTIN JULKISTUS

18.00

ONNITTELUT

18.10 Optimismi elämänsenteena

TL KT h.c. Helena Kekkonen & DI Risto Kekkonen

18.40 "Outstripping our feeble powers: why we are bad at judging how hard AI problems are"

Anders Sandberg FHI

19.00 Päivän päätös - siivottu illanviettoon

SESSIO 6: IHMINEN 2.0

Pj Irma Hirsjärvi & Tuula Häyrynen SHL

13.00 Tutkijat ja kirjailijat pohtivat ihmisyyttä, kirjallisuuden tulevaisuudenkuvia ja dystopioita, tulevaisuuden ennustamisen vaikeutta ja ihmiskuvaa kaiken tämän keskellä. Ahdistaako tulevaisuus, onko "ihmisen" aika ohi, mikä on "ihminen 2.0"?

Kulttuurintutkija FT Irma Hirsjärvi

Kirjailija Eija Lappalainen

Kirjailija Anna Leinonen

Sosiologi FT Liisa Rantalaiho

Tulevaisuustutkija KJK Mika Pantzar

14.45 XXXI Humanismin Päivien yhteenveto ja SHL:n

päätöspuheenvuoro: HUMANISMI ELÄMÄNASENTEENA

Opetusneuvos Pekka Elo SHL

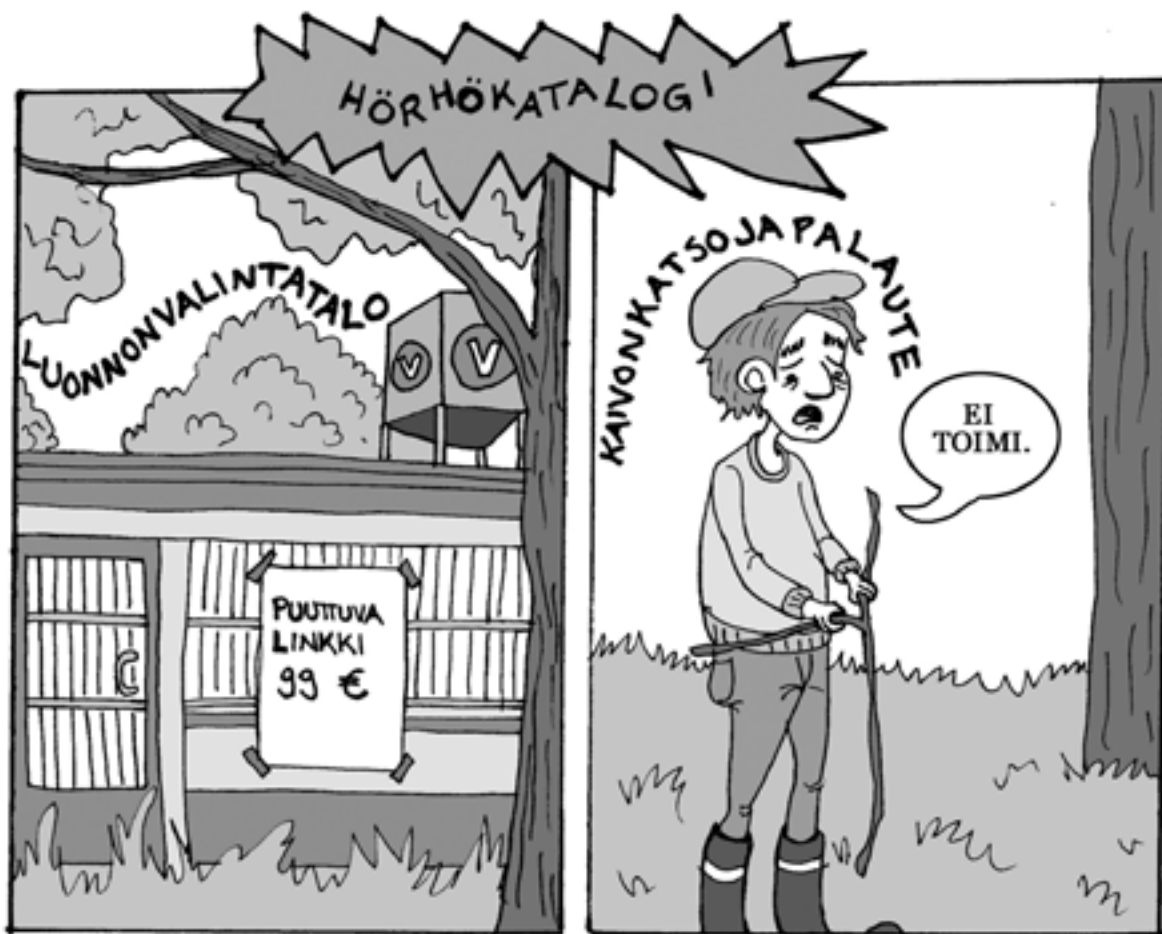
15.00 HUMANISMIN PÄIVÄT 2012 päättyvät

OPETTEL HUMANISMIN KÄSITTÄMÄN TULE NÄKEMÄÄN Keskustella

www.humanistiliitto.fi

Osalistumismaksu 30 €/2 päivää, 20 €/päivä - Opiskelijat, eläkeläiset, työttömät 15 €/2 päivää, 10 €/päivä

SKEPPONEN

HOMEOPAATIT TAISTELEVAT

"Arviointiraportin sanomaksi otetaan homeopatian turvallisuus – mitä muuta sokeripillerit voisivatkaan olla – ja todennäköinen tehottomuus lääketieteellisenä hoitomuotona. Tätä puolta ei kuitenkaan toisteta homeopaattien levittämissä uutisissa."

KOKO KESÄN HOMEOPATIA oli jollakin tapaa jonkin maan uutisissa. Homeopaattisten pilleiden myyminen kohtasi vastoin käymisiä Iso-Britanniassa. Homeopaattiset sairaalat sulkiivat oviaan ja parlamentissa asti puhuttiin riittämättömästä lääketieteellisestä näytöstä. Homeopaattien vastaiskuna aloitettiin valistuskampanja homeopatian hyödyistä. Se ei kuitenkaan ole yhtä vakuuttavaa kuin skeptikoiden etsimä kunnollinen tieteellinen tutkimus homeopatian vaikutuksista.

Magneettimedia julkaisi kesän alussa mullistavan uutisen homeopatiasta: Sveitsin hallitus on laatinut homeopatialle suotuisan raportin. Virallinen taho oli siis kehunut homeopatiaa, ja siksi kyseinen hoitomuoto pitäisi ottaa vakavasti myös Suomessa. Sveitsiläinen raportti oli kuulemma ottanut aivan toisen kannan kuin Britannian parlamentin tutkintapaneeli kaksi vuotta sitten. Raportti on selkeästi homeopatian puolella.

Magneettimedia toteaa, että Sveitsi on erinomainen valtio arvoimaan kyseistä aihetta. Kattavimmaksi ja kokonaisvaltaisimmaksi arvioinniksi mainostettu raportti on tehty neutraalilla maaperällä. Ulkopoliittinen sitoutumattomuus rinnastetaan riippumattomaan lääketieteelliseen tutkimukseen.

"Sveitsi tunnetaan pitkästä neutraalin suhtautumisen historiasta ja sitä on kunnioitettu pitkään puolueettomuudestaan. Sveitsin hallituksen raportit kiistanalaisista aiheista on syytä ottaa vakavasti, sillä taloudelliset ja poliittiset tekijät eivät niihin vaikuta samalla tavoin kuin muualla, huolimatta siitä, että kaksi viidestä maailman suurimmista lääkemyhtiöstä pitää päämajaansa Sveitsissä."

MAAN YLISTÄMINEN on homeopaattien puolesta paikallaan, sillä raportti toteaa homeopatian olevan kustannustehokasta, hyvin toimivaa ja vailla sivuvaikutuksia. Raportissa suositellaan homeopatian lisäämistä Sveitsin kansallisen sairaskuutuksen piiriin.

RAPORTTI ON VAIHTOEHTOHOITOJEN KANNATTAJIEN TUOTOS

MAGNEETTIMEDIA MAINITSEE Sveitsin hallituksen arvioineen homeopatian lääketieteellistä tehoa. Raportin kirjoittaneet tutkijat ovat perehtyneet kattavaan aineistoon. He kävivät läpi kymmeniä ihmiskokeita, kasvi- ja eläintieteellisiä tutkimuksia, meta-analyyssejä sekä tulospaineistoa. Tutkimusten laatu, toteutus sekä yhteensopivuus homeopaattisten hoitoperiaatteiden kanssa otettiin myös huomioon.

Kohua aiheuttanut arviointiraportti valmistui jo vuonna 2006. Se päättyi uutisiin tänä kesänä Yhdysvaltojen tunnetuimman homeopaatin Dana Ullmanin ansiosta. Hän kirjoitti raportista kotisivullaan, josta se levisi sosiaalisessa mediassa ympäri maailmaa. Homeopaattien järjestöt levittivät tietoa Sveitsin hallituksen johtopäätöksestä.

Toisin kuin tuoreessa uutisoinnissa annetaan ymmärtää, ei raportti kuitenkaan ole Sveitsin hallituksen laatima. Sveitsin hallitus tilasi arviointiraportin viidestä vaihtoehtohoidosta. Hoitoihin kuuluivat perinteinen kiinalainen lääketiede, antroposofinen lääketiede, neuroterapia, yrttiterapia ja homeopatia. Raportilla selvitettäisiin kannattaisiko kansalaisten sairaskuutuksessa toistaiseksi olevien viiden vaihtoehtohoidon olla korvattavia hoitoja vai ei.

Raportti on vaihtoehtohoitojen kannattajien tuotos. Raportin kirjoittaneet Gudrun Bornhöft, Peter Matthiessen, Ursula Wolf, Klaus von Ammon, Stephan Baumgartner, André Thurneysen, Marco Righetti ja Stefanie Maxion-Bergemann ovat kaikki jollakin tapaa kytköksissä vaihtoehtoterapioihin. Jotkut ovat homeopaatteja, toiset antroposofisen lääketieteen harjoittajia, kolmannet työskentelevät vaihtoehtohoitoja antavissa laitoksissa.

Tämä ei suoraan vaikuta siihen, ovatko heidän arvionsa homeopatiasta päteviä tai epäpäteviä. Kuitenkin vaihtoehtohoitojen suosiminen tulee esiin arviointiraportista. Raportti ei ole niin neutraalilla maaperällä kuin uutisissa väitetään.

Raporttia varten ei suoritettu mitään uutta kliinistä tutkimusta, vaan tekijät tarkastelivat toisten tekemiä yksittäisiä tutkimuksia ja meta-analyysseja. Kaikki tutkimusmateriaali oli suoritettu ennen vuotta 2004. Yksityiskohtaisissa kliinisissä tutkimuksissa ryhmä keskittyi pelkästään hengitystiehyiden tulehduksiin ja hengitystieallergioihin. Vaikka näillä kahdella alueella löydettäisiin positiivisia tuloksia, ei siitä vielä voitaisi laajentaa johtopäätöksiä laajemmalle alalle lääketieteessä.

Raportissa tarkasteltiin myös homeopatian kustannustehokkuutta. Kustannustehokkuudelle löytyi alustavasti suotuisia tutkimuksia, mutta jopa vaihtoehtohoitojen puolestapuhujat totesivat, että aihe vaatisi laajempia jatkotutkimuksia.

RAPORTIN ARVIOITA HOMEOPATIAN TEHOSTA ALENNETTIIN

LOPULTA RAPORTTI PÄÄTYI täydentävien hoitomuotojen ohjelman (Programm Evaluation Komplementärmedizin, PEK) tarkastettavaksi. On tarkempaa sanoa, että PEK:n lopullinen kanta homeopatian arviointiraportista vastaa Sveitsin hallituksen kantaa. Se on viimeisin arviointi vaihtoehtohoitojen tutkimuksista, lääketieteellisistä vaikutuksista ja käytettävyydestä osana terveydenhuoltoa.

PEK:n piti myös alunperin suorittaa itse kliinisiä tutkimuksia arvioitavana olevien vaihtoehtohoitojen lääketieteellisestä tehosta, mutta aikeesta luovuttiin rajoitetun ajan ja rahoituksen takia. Sen sijaan suoritettiin potilaiden tyytyväisyyskysely, jossa todettiin joka toisen homeopatiaa käyttäneistä olleen erittäin tyytyväinen hoitomuotoon.

PEK:n asiantuntijat kävivät läpi homeopatiaa käsittelevän arviointiraportin. Alkuperäisen raportin arviointi homeopatian tehosta meta-analyysseissa alennettiin. Yksittäisistä tutkimuksista vedettyihin johtopäätöksiin PEK asetteli myös enemmän varauksia. PEK oli samaa mieltä raportin kanssa siitä, että homeopatia olisi halvempi hoitomuoto kuin terveysasemien tavallinen tarjonta. Vaikka homeopaattien pitempi konsultointiaika toisi lisäkustannuksia, se tasaantuisi pienempien teknillisten kustannusten kautta. PEK ei kuitenkaan ottanut kustannustehokkuuteen varmaa kantaa, sillä asiasta ei ollut tarpeeksi pätevää tieteellistä tutkimusta.

Homeopatian todettiin olevan kansalaisten haluama vaihtoehto. PEK toteaa lopullisessa lausunnossaan homeopatian olevan erityisessä asemassa tieteellisen näytönsä suhteen. Homeopatialle ei ole vielä ilmestynyt uskottavaa vaikutusmekanismia. PEK kirjoitti:

”Saatavilla olevan näytön positiivinen tulkinta näyttää ymmärrettävältä, kunhan näytölle ei vaadita poikkeuksellisen korkeita vaatimuksia, ottaen huomioon homeopatian alhaisen uskottavuuden vakiintuneen tieteellisen tiedon valossa. Erittäin skeptiset ihmiset eivät arvosta arvioitua näyttöä erittäin vakuuttavana.”

PEK ARVIOI kokonaisuutena homeopatian arviointiraportin olleen asenteellinen homeopatian eduksi ja ylioptimistinen tieteellisen näytön pätevydestä. Arviointiraportin sanomaksi otetaan homeopatian turvallisuus – mitä muuta sokeripillerit voisivatkaan olla – ja todennäköinen tehoisuus lääketieteellisenä hoitomuotona. Tätä puolta ei kuitenkaan toisteta homeopaattien levittämässä uutisissa.

VAKAVIA PUUTTEITA VALMISTUSPROSESSISSA

KESÄN AIKANA Yhdysvaltain elintarvike- ja lääkevirasto toi esiin huonoja uutisia homeopatiasta. Virasto suorittaa tarkastuksia, jos ulkomaalainen lääketehdas valmistaa tuotteita, jotka päätyvät myyntiin Yhdysvalloissa. Tällainen tarkastusreissu Nelson&Co:n lääketehdalla Lontoossa paljasti vakavia puutteita valmistusprosessissa.

Nelsonin valmistamat homeopaattiset pillerit eivät saaneet asianmukaisia merkintöjä purkkeihinsa. Sokeripillereiden pitoisuuksia ja määrää purkeissa ei tarkastettu. Terveyden kannalta suurin puute oli tuotantolinjalla lojuvat lasinsirpaleet. Sirpaleet olivat olleet toistuva ongelma tehtaalla. Tuotantolinja pyöri liian suurilla kierroksilla, sillä tarkastaja havaitsi noin joka kuudennen purkin jäävän vajaaksi.

Samoin sokeripillereiden annostus homeopaattisella nesteellä tuotti eri pitoisuuksia, eli kaikki sokeripillerit eivät kostuneet samalla tavalla tuotantoprosessin aikana. Sillä ei onneksi ole paljon väliä tuotteiden toimivuuden kannalta, sillä sokeripillereihin valutettu puhdas vesi haihtuu joka tapauksessa pois. Vaikuttavien aineiden homeopaattinen pitoisuus tarkoittaa sitä, ettei sokeripillereihin päädy vaikuttavia aineita. Yksikään homeopaatti ei ole valittanut Nelsonille toimimattomista tai huonolaatuisista homeopaattisista pillereistä.

Toinen merkittävä puute ilmeni joidenkin Nelsonin valmistamien homeopaattisten tuotteiden markkinoinnissa valmistajan verkkosivuilla. Yhdysvalloissa homeopaattisia tuotteita saa myydä itsehoitotuotteina. Lääkärien reseptejä ei tarvita, mutta jos mainonnassa käytetään selkeitä lääketieteellisiä terveysväittämiä tuotteiden vaikutuksista, niin lainsäädäntö astuu voimaan.

Nelsonin homeopaattisia tuotteita on tuotu Yhdysvaltoihin, joten Yhdysvaltojen lainsäädännön noudattamisen pitäisi olla tärkeää valmistajille. Toistaiseksi Nelsonin tuotteet on laitettu Yhdysvaltain elintarvike- ja lääkeviraston ns. punaiselle listalle, eli ne takavarikoidaan maahan tuotaessa. Jos Nelson onnistuu tekemään virastoa tyydyttävät muutokset tehtaallaan, on edessä uusi tarkastus. Kaiken tämän keskellä saman lontoolaisen tehtaan homeopaattiset tuotteet ovat kelvanneet Iso-Britannian kauppoihin.

VIITTEET:

<http://www.magneettimedia.com/?p=8865>
<http://www.fda.gov/ICECI/EnforcementActions/WarningLetters/2012/ucm314629.htm>

JUHA LEINIVAARA

Skeptikko 20v. sitten

UFO-TUTKIMUKSEN METODIIKKA on hämmästyttävän samantapainen lähes kaikilla ilmiötä tutkineilla: Haastatellaan yksittäisen tapausten silminnäkijöitä ja analysoidaan ilmiön mahdollisesti jättämiä fyysisiä jälkiä, vaikkapa vaurioita kasvistossa.

Tietojen kokoilemisen ja selitysten etsimisen jälkeen ufotutkija laatii raportin, joka sitten arkistoidaan – joko selvitettyjen tai selvittämättömien tapausten mappiin. Tutkija siirtyy seuraavaan tapaukseen. Akateemisesta tieteestä on vaikea löytää aloja, joilla aineistosta tehtäisiin yhtä säästeliäästi yleistäviä johtopäätöksiä. Poikkeuksia ovat ehkä historian tutkimus ja jotkut liiketaloustieteen haarat.

Ufo-tutkimuksessa ei juuri voi tehdä kokeita. Poikkeuksena ovat abduktiosta eli sieppauksesta kertoneen ihmisen hypnoositutkimukset. Humanoidien sieppamiksi väitetty ihmiset ovat kertoneet hypnoosissa yllättävän yhdenmukaisia kertomuksia kokemuksistaan. Mutta, yllätys yllätys: suunnilleen kuka tahansa pystyy hypnoosissa tuottamaan tähän joukkoon mainiosti sopivia tarinoita.

Kokeellinen tutkimus on ufologiassa erittäin poikkeuksellista. Siinä suhteessa ala ei ole ainutlaatuinen. ”Oikeistakin” tieteistä monet ovat sellaisia, ettei kokeiden järjestäminen käy päinsä: ajatellaan vaikkapa tähtitiedettä, evoluutioteoriaa tai makrotaloustiedettä.

Näillä muilla aloilla toimii palkattuja ammattimaisia tutkijoita, joilla on perusteellinen koulutus tutkimusmenetelmissä. Ufologit ovat kuitenkin useimmiten vain innokkaita harrastajia. Oikeissa tieteissä vaihtoehtoisten teorioiden ennustuksia voidaan verrata systemaattisesti kerättyyn aineistoon. Jos teorian mukaan pulsarin pitäisi lähettää radioaaltoja, joita ei kuitenkaan havaita, on teoriassa vikaa.

KIINNOSTAVIMPIA UFO-TARINOITA ovat kertomukset toisen ja kolmannen asteen lähituntumista. Tällaiset tarinat ovat konkreettista todellisuutta, ja niistä on aloitettava, koska juuri mitään muuta kiinnostavaa ja analysointikelpoista aineistoa ei ole. Siis: ovatko silminnäkijät todella nähneet suunnilleen sitä mitä väittävät, vai ovatko he tietoisesti tai tiedostamattaan keksineet havaintojensa yksityiskohdat?

Lähes kaikki ilmiöt voidaan jakaa tyyppeihin tai kategorioihin, joilla on useita omintakeisia erityispiirteitä: karvaiset eläimet eivät lennä, eivätkä kiduksilla hengittävät juuri käy kuivalla maalla. Jos vuorella on kraatteri, sen rinteiltä luultavasti löytyy laavaa. Jos teknisessä

laitteessa on sähköjohto, sen sisältä löytyy käämejä paljon suuremmalla todennäköisyydellä kuin johdottomasta kojeesta.

Ufo-kertomuksissakin on runsaasti toistuvia yksityiskohtia: Ihmisen sähköjärjestelmiin tulee häiriöitä. Lentävät lautaset laskeutuvat hitaasti vaappuen, mutta nousevat syöksyen. Humanoidit ovat pienikokoisia, ja niin edelleen. Tietääkseni missään ei ole selvitetty, liittyvätkö jotkut silminnäkijäkertomusten säännölliset piirteet tilastollisesti toisiinsa.

Analyysia varten pitäisi kerätä kaikki saatavilla olevat uudehkot raportit lähituntumista. Mitä enemmän aineistoa onnistutaan kokoamaan, sitä parempi. Jos tapausten määrä on pitkälti yli sadan, voidaan huoletta siirtyä tutkimuksen seuraavaan vaiheeseen.

Seuraavaksi pitäisi muodostaa vertailuaineisto, joka tiedetään varmuudella mielikuvituksen tuotteeksi. Pyydetään vaikkapa paria sataa ihmistä keksimään mahdollisimman uskottava tarina aiheesta ”kun tarkkailin ufoa läheltä”. Hupitarinoiden kirjoittaminen olisi erityisesti kielletty. Juttujen pitäisi olla outoja, mutta mahdollisimman uskottavia.

Vertailuaineistoja voisi olla useitakin: vaikkapa normaalissa valvetilassa, pienessä humalassa ja hypnoosissa sepitetyt erikseen – ja vaikkapa yli 70-vuotiaiden ja alle 20-vuotiaiden laatimat erikseen. Koehenkilöille ei mielellään pitäisi kertoa aineiston täsmällistä käyttötarkoitusta etukäteen.

Sekä ”oikea” että ”sepiteellinen” aineisto kootaan samalla tavalla tietokoneelle. Koodaus voisi olla järkevintä tehdä sokkona: havaintokertomukset numeroaineistoksi muuttava henkilö ei saa tietää, kummasta aineistosta kunkin tapaus on otettu.

Onko vaappuvan lentoradan ja pienikokoisen humanoidin esiintymisen tilastollinen vastaavuus voimakkaampi oikeassa vai sepitetyssä aineistossa? Sopiva menetelmä vastauksen esiin kaivamiseksi voisi olla Anova-analyysi, joka sofistikoituneella ristiintaulukointianalyysillä tunnistaa herkästi interaktiovaikutuksia.

Jos hurjimpien ufo-raporttien takana on joku todellinen ilmiö, pitäisi ”todellisessa” aineistossa vallita muuttujen välillä toisenlaisia ja useimmiten voimakkaampia tilastollisia vastaavuuksia kuin kuvitelluissa tarinoissa.

KARLO KAUKO

Lainaus lehdestä *Skeptikko* 15, syksy 1992

Skeptikot verkossa:

www.skepsis.fi/Julkaisuja/Skeptikkolehti.aspx

Puheen- johtajan palsta

PERTTI LAINE

KUTEN TUNNETTUA, olen skeptikko, jota siis on vaikea saada uskomaan vähintäänkin outoja väitteitä. Ainakin pitävät todisteet pitäisi saada. Tuossa jokin aika sitten sekaannuin kasvien kommunikointia käsittelevään keskusteluun. Muistelin niitä 70-luvulta peräisin olevia pseudotieteellisinä pidettyjä kokeita, joissa valheenpaljustuslaitteen avulla tutkitiin kasvien reagointia ympäristöön.

Laitteen toiminta perustuu yksinkertaisesti sähkönsäntävyyden mittaukseen, joka kasvin tapauksessa kertoo veden määrän muutoksista sen osissa. Eräässä kokeessa saman lajin kasvi tuhottiin toisen läsnä ollessa ja samalla seurattiin reaktioita. Kun toisen kasvin ”murhaaja” vietiin myöhemmin todistajakasvin luokse, reagoi tämä varsin vahvasti.

Niinpä, vanhoihin tietoihini vedoten pidin kasvien välistä kommunikointia lähinnä hölynpölynä, koska eiväthän ne edes pääse karkuun vaaran uhatessa. Sain keskustelussa vahvasti takkiini; nykytutkimusten perusteella kasvit havainnoivat ympäristöään ja jopa muistavat aistimalla kerättyä tietoa. Ne pystyvät kommunikoimaan ja toimimaan yhdessä vihollisiaan vastaan. Niinpä, tiede ja tutkimus etenevät sellaista vauhtia, ettei kalkkeutunut dissidentti pysy enää mukana, vaan tarttuu vanhaan turvalliseen ja hyväksi havaittuun. Ei kuitenkaan pitäisi keskustella asioista, mistä ei mitään tiedä.

MTV3:n Studio55 on kustantajansa mukaan yli viisikymppisten houkuttelevin verkkopalvelu. Se on kylä ihan totta, käyn säännöllisesti siellä lukemassa ja ihmettelemässä, miten sivun toimitus julkaisee ihan mitä tahansa päättömiä väitteitä. Kuten, että ihminen voi lopettaa syömisen ja elää pelkällä valolla. Eihän hömppään uskomisesta ole mitään haittaa... paitsi että tietooni on tullut jo kaksi tapausta, joissa valoravintoa kokeil-

lut nuori ihminen on laihtunut sairaalakuntoon.

Ketään heitä siihen kannustaneita ihmisiä ei kuitenkaan ole asetettu edesvastuuseen, vaikka kyse on vähintään rikoslain 21 luvun 13 § Vaaran aiheuttamisesta. ”Joka tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella aiheuttaa toiselle vakavan hengen tai terveyden vaaran, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, vaaran aiheuttamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”

Elokuun alussa jännitin, päädyinkö minäkin Marsin pinnalle, ihan kirjaimellisesti. NASA:n Curiosity-mönkijän mukana on mm. mikrosiru, jossa on niiden ihmisten nimet, jotka aikanaan mukaan halusivat kirjautua. Eipä minullakaan muuta mahdollisuutta avaruusmatkailuun ole tarjottu, joten osallistuin sitten ainakin nimelläni, joka jää ikuisiksi ajoiksi Marsin pinnalle.

Odotan tältä mönkijältä yllätyksiä. Itse asiassa suurin yllätys minulle olisi, jos se ei löytäisi merkkiäkään edes menneisyyden elämästä. Onhan planeettaa sentään joskus meri peittänyt; märissä unissani kallioiden kerrostumista löytyy jopa suuria eliöiden fossiileja!

Vuoden 2011 viimeisessä palstassani ennustin tällä tavalla: ”Ehkä uusi [korvavalo]mainos, vai oliko se -tutkimus, ilmestyy jälleen ensi syksynä.” Niinhän siinä sitten kävikin, joten aloitan neuvottelut Skepsiksen tarjoaman 10 000 euron palkkion lunastamisesta.

Elokuun lopussa julkaistu ”Valkeen” tutkimus väittää, että korvakäytävän kautta annettu kirkasvalo hoito parantaa myös terveiden ihmisten suorituskykyä ja mielialaa. Uutisoinnissa korostettiin, että tulokset julkaistiin oikein ”Helsingissä tiedekongressissa”!

Uutisissa ei kuitenkaan mainittu, että Valkee Oy oli kongressin sponsori.

MYYTINMURTAJA twitterissä

*Kieli on ihmisen
vahvin lihas.
Vai onko?*

VIIME KEVÄÄNÄ PÄÄTIN haastaa itse itseni ja ryhtyä myytinmurtajaksi. Jotta projekti olisi oikeasti haasteellinen, päätin että myytti ja sen kumoaminen pitää sopia yhteen twiittiin, eli 140 merkkiin. Mukaan piti vielä mahtua etuliite ”päivän myytti” sekä hastag #myytit.

Urakka alkoi 12.5. ja jatkui sata päivää. Homma onnistui hyvin, joskin se oli paljon työläämpää kuin osasin odottaa. Alku sujui helposti, mutta päivien kuluessa myyttien purkaminen kävi vaikeammaksi ja vaikeammaksi. Ei siksi, ettei maailma olisi pullollaan väärinkäsityksiä ja uskomuksia vaan siksi, että 140 merkin rajoituksella moni uskomus ja myytti oli vain mahdotonta purkaa.

Kiitän Skepsiksen varapuheenjohtaja Otto J. Mäkelää, joka ansiokkaasti käänsi kaikki myytit englanniksi ja julkaisi ne omalla Twitter-janallaan.

JEEBUS TULEE, OLETKO VALMIS?

SEURAAVASSA ENITEN KESKUSTELUA ja väittelyä herättäneet myytit.

Parasta antia koko projektissa oli se, miten lujassa tiettyt uskomukset ihmisissä ovat ja miten vastahakoisesti monet suhtautuivat esitettyihin lähteisiin ja todisteisiin.

”Hiki haisee yököttävälle.”

Todellisuudessa hiki itsessään ei haise, vaan haju syntyy iholla olevista bakteereista.

”Luomu maistuu paremmalta.”

Luomun eduista voidaan aina väitellä, mutta makueroa ei ole kaksoissokkokeissa todettu.

”Hitler vihasi juutalaisia pienestä pitäen.”

Hitlerin juutalaisviha alkoi vasta I maailmansodan jälkeen.

”Sähköallergia on lisääntynyt voimakkaasti.”

Todellisuudessa sellaista sairautta kuin sähköallergia ei ole olemassakaan.

”Peseytymättömyys aiheuttaa aknea.”

Todellisuudessa liika peseytyminen altistaa aknelle jopa enemmän.

”Minulla on kotona banaanipuu.”

Valehtelet, sillä banaanit eivät kasva puussa. Oikea termi on banaanikasvi.

"Napoleon oli lyhyt mies."

Todellisuudessa Napoleon oli omana aikanaan hieman keskimittaista ranskalaismiestä pidempi.

"Bermudan kolmio."

Bermudaan oikeasti 1945 kadonneet viisi pommittajaa löytyivät 1991. Loput tarinat ovat vain tarinoita.

"Kiinan muuri on ainoa ihmisen luomus, joka näkyy avaruuteen."

Astronautit kiistävät väitteen yksiselitteisesti.

"Einstein reputti matematiikan koulussa."

Lyhyesti: ei reputtanut. Ei tiedetä, mistä moinen uskomus on alkanut.

"Unissakävelijää ei saa herättää."

Ainoa, mitä yllättävästä herätyksestä voi seurata, on hämmennys ja säikähtäminen.

"Koraani lupaa 72 neitsyttä marttyyreille."

Koraani lupaa kyllä neitsyitä, mutta kaikille, eikä lukua 72 mainita missään.

"Punainen väri ärsyttää härkiä."

Härät ovat värisokeita ja ärsyntyvät matadorin viitan liikkeestä, eivät sen väristä.

"Kieli on ihmisen vahvin lihas."

Ei ole, vaan voimalla mitattuna pakaralihas ja suhteutettuna ulompi puremalihaks.

"George Washington käytti puisia tekohampaista."

Hänellä oli kyllä tekohampaat, mutta ne eivät olleet puiset.

"Lepakot ovat sokeita."

Lepakot suunnistavat kaikuluotauksella, mutta eivät käytä sitä näön sijasta vaan sen rinnalla.

"James Watt keksi höyrykoneen."

Kone oli keksitty jo liki 100 v. ennen, mutta Watt teki siitä kuuluisan ja kaupallisen.

"Jeesus syntyi 25.12."

Tästä ei ole olemassa ainuttakaan todistetta, joka kestäisi minkäänlaista kriittistä tarkastelua.

"Sokeri saa lapset sekaisin."

Sokerihumala on tutkimusmielessä pelkkä myytti, joka elää vanhempien korvien välissä.

"Alkoholi tuhoaa aivosoluja."

Alkoholi vaikuttaa negatiivisesti aivojen toimintaan, mutta ei tuhoa sieltä mitään.

"Taisteluni-kirjat on kirjoitettu Hitlerin sanelusta."

Hitler kirjoitti kirjat pääosin itse Landsbergin vankilassa.

"Suurin osa ruumiin lämmöstä haihtuu pään kautta."

Todellisuudessa pään kautta haihtuu vain 10 % lämmöstä.

"Treenillä voi polttaa päivän kalorit."

Kovalla treenillä poltat 30% päivän kaloreista. Loput kuluvat elimistön perustoimiin.

"Mahan muodosta voi päätellä onko tulossa tyttö vai poika."

Tämä typerä uskomus elää edelleen äitien keskustelupalstoilla.

"Jeesus tulee, oletko valmis."

Kampanja on kestänyt jo niin kauan, että epäilen vahvasti, että kaveri ei ole tulossa.

"Vanhemmat ihmiset tarvitsevat vähemmän unta."

Vanhuus tuo usein uniongelmiä, mutta se ei vähennä unen tarvetta.

"Kofeiini auttaa selviämään humalasta."

Tämä uskomus elää korvien välissä. Darrassa nautittu kahvi ei tee sinua ajokuntoiseksi.

"Looginen vasen ja tunteellinen oikea aivopuolisko."

Aivot toimivat kokonaisuutena, eikä puolikkaina valikoiden tehtäviä.

"Aku Ankka kiellettiin Suomessa, koska Akulla ei ole housuja."

Tarina on ankka vaikka Akulla politisoitiinkin 70-luvulla.

"Kameli kerää kyttyröihinsä vettä."

Yleinen harhakäsitys. Kyttyrään kerääntyy vararavintoa eli rasvaa, ei suinkaan vettä.

"Migreeniin kuuluu voimakas päänsärky."

Yleensä kyllä, mutta migreenikohtaus voi tulla myös ilman päänsärkyä.

"Anaboliset steroidit pienentävät penistä."

Ei minulla ainakaan... Ei kun siis, eivät pienennä minikään lähteen mukaan.

PETE POSKIPARTA

www.twitter.com/poskiparta
Kirjoittaja on palkittu taikuri, mentalisti
ja skeptinen luennoitsija

PUOLALAISET OVAT INNOSTUNEET manaamaan pois pahoja henkiä. Ilmiö on paisunut Puolassa niin hurjaksi, että maahan on perustettu maailman ensimmäinen yksinomaan manaamiseen keskittyvä lehti. Egzorcysta-lehden ensimmäisessä numerossa kerrotaan muun muassa, että Saatana on todellinen.

WWW.AAMULEHTI.FI 11.9.

VAN HALÉN -KITARISTI Eddie Van Halen joutuu puoleksi vuodeksi sairauslomalle, mutta hänen uskotaan paranevan entiselleen. National Enquirer -lehden mukaan 57-vuotiaan kitaristin kohtaloksi oli koitua sitruunahupaasto eli master cleanse -dieetti. -- Dieetissä korvataan normaali ruokavalio veden, sitruunamehun, vaahterasiirapin ja cayennepippurin sekoituksella.

WWW.ILTASANOMAT.FI 6.9.

TAMPEREEN TYÖVÄENOPISTON kurssitarjonta yllätti Tampereen kaupungin apulaispormestarin Olli-Poika Parviaisen, eikä suinkaan positiivisesti. Facebook-sivullaan Parviainen ihmetteli kursseja "Miten saat naiset ihastumaan itseesi", "Karma-astrologia", "Enneagrammikurssi" ja "Asteroideja ihmissuhteissa". -- Parviaisesta on ongelmallista, että verovaroja käytetään hömppään.

WWW.AAMULEHTI.FI 26.8.

NETTIHUUTOKAUPPA EBAYN listoilta löytyy kauppatavaraa laidasta laitaan. Valikoima on kuitenkin kaventumassa, sillä loitsujen ja taikaesineiden myyminen aiotaan kieltää. Rajaus on lisätty kaupan päivitettyihin käyttöehtoihin. Kielletyiksi myyntiartikkeleiksi luetaan muun muassa loitsut, kiroukset, rukoukset, siunaukset ja taikajuomat.

WWW.TIETOKONE.FI 21.8.

MIKSI UNIHALVAUKSEN AIKANA ei voi liikkua tai huutaa apua? "Unen REM-vaiheessa kehon poikkijuovaiset lihakset ovat halvaantuneessa tilassa. Unihalvauksessa halvaustila jatkuu, vaikka ihminen on hereillä. Kyse on ilmeisesti aivorungosta peräisin olevasta ilmiöstä, mutta sen tarkkaa syytä ei tiedetä." Millaisia hallusinaatioita

ovat? "Moni kokee pahan läsnäoloa. Jotkut näkevät ole-mattomia hahmoja tai tuntevat, että heitä kosketetaan. Huoneessa voi liikkua myös utuisia ihmishahmoja, ääruusolentoja tai isoja hyönteisiä. Jotkut kuulevat myös ääniharhoja. Ne eivät kuitenkaan ole pään sisäisiä viestejä, jotka käskvät tekemään jotakin, kuten joissakin mielen-terveyden häiriöissä."

MARKKU PARTINEN, HELSINGIN SANOMAT 6.8.

PYRIN KERÄÄMÄÄN mahdollisimman suuren arkiston reptiliaanikokemuksia. Julkaisen nämä kokemukset internetissä ja suunnitelmissa on myös aikanaan pannaan niistä kovakantinen kirja, jota jaetaan ilmaiseksi Suomen kouluihin, kirjastoihin ym. julkisiin laitoksiin. -- Reptiliaanin tunnistaminen on hyvin vaikeaa; kuitenkin liskohumanoidin on hyvin vaikea pysyä jatkuvas-ti ihmishahmoisena. Matelijamaisia piirteitä saattaa vä-lähtää näkyville, mikäli olennon keskittyminen herpaan-tuu. Epäiltyjen tutkiminen hidastetulta videolta lähikuvana on tehokkaaksi havaittu keino. Silmien muuttuminen viiruiksi on hyvin tavanomaista. Reptiliaanien ruokavalio koostuu pelkästään lihasta. Kuun kääntöpuolella olevas-sa laboratorioissaan ne kykenevät yliver-taisen teknologian-sa avulla viljelemään keinotekois-ta lihaskudosta, mutta ne suosivat oikeaa lihaa (mieluiten ihmisen) milloin vain ky-kenevät. Myös niiden seksinhimo on kyltymätön, kuten Raamattu todistaa.

[HTTP://PUHEENVUORO.UUSISUOMI.FI](http://PUHEENVUORO.UUSISUOMI.FI) 3.8.

MONI EI USKO HOROSKOOPPEIHIN, mutta voisikohan niissä sittenkin olla pientä perää? -- Oletko oinas vai skorpioni? Asia ei ole aivan merkityksetön kulutusluot-toihin erikoistuneen virolaispankki Bigbankin teettämän tutkimuksen mukaan, sillä se on analysoinut asiakkai-taan heidän takaisinmaksukykynsä ja horoskooppimerk-kinsä mukaan. Erityisen hyvin kulutusluoton maksaa ta-kaisin oinaan merkissä syntynyt, jonka kerrotaan ole-van itsevarma ja yritteliäs merkki. Oinaan lisäksi mui-ta erityisen täsmällisiä ihmisiä ovat leijonan, jousimiehen ja ravun merkissä syntyneet. Huonoimmin raha-asiansa hoitavat skorpionit ja vaa'at.

WWW.MTV3.FI 17.7.

RAÄLILAISUUDEN, Ranskassa alkunsa saaneen ufo-uskonnon, edustajien levittämät julisteet herättivät mielipahaa Sveitsissä vuonna 2001 siinä määrin, että Neuchâtelin kantonin poliisi päätti kieltää ne kokonaan. Viranomaisten mukaan julisteet olivat uhkana yleiselle järjestykselle, sillä niiden katsottiin puhuvan ihmisten kloonaamisen ja vain älyköille kuuluvan vallan puolesta. Teoriassa uskonnon harjoittajien katsottiin kannattavan myös pedofiliaa ja inestiiä. Raëlilaiset, joiden mukaan avaruusoliot loivat maan, puolestaan lähtivät taistoon sananvapautensa puolesta. -- Oikeuden mukaan sveitsiläiset viranomaiset eivät rikkoneet uskovaisten oikeuksia kieltäessään kyseenalaiset, avaruusolentojen viestiiä levittäneet julisteet.

WWW.ILTALEHTI.FI 16.7.

HOTELS.COM-SIVUSTO on kerännyt haamujen valtaamia hotelleja. -- Hotel Queen Mary, Long Beach, USA on entinen valtamerialus, jossa on legendan mukaan kuollut 1500 ihmistä. Laivan historiasta liikkuu useita yliluonnollisia tarinoita: laivan kokista esimerkiksi kerrotaan, että ruoan tasoon tyytymätön miehistö työnsi hänet uuniin ja poltti hänet. -- Merimiehet kertovat, että laiva on ollut kirottu siitä asti, kun Hitler lupasi suuren palkkion sille, joka pystyy upottamaan laivan. -- Napa River Inn, USA, rakennettiin alun perin vuonna 1885, ja se toimi myllynä vuoteen 1975 asti. Entinen omistaja Robert Keig tappoi itsensä. Hänen vaimonsa huhutaan yhä kummittelevan hotellissa. Rouva Keig lukitsi itsensä huoneisiin 207 ja 208 odottamaan omaa kuolemaansa. Henkilökunta kertoo, että huoneiden ovet yhä avautuvat ja sulkeutuvat omia aikojaan, vaikka huoneissa ei olisi ketään.

WWW.ILTASANOMAT.FI 13.7.

TYTTÖOPPILAIEN JOUKKOSAIRASTUMISET levittävät pelkoa Afganistanissa. Sadat tytöt ovat saaneet koulussa kummallisia oireita, joiden aiheuttajaa ei tiedetä. Viranomaisten mukaan Taleban-liike on myrkyttänyt koulujen ilman ja veden, koska se vastustaa tyttöjen koulunkäyntiä. Myrkyllisistä aineista ei kuitenkaan ole löytynyt mitään todisteita. Maailman terveysjärjestö WHO teki testejä yli 30 koulussa ja otti oppilailta veria ja virtsanäytteitä. Mistään ei löytynyt viitteitä myrkyistä. Kummallista on myös se, että opettajista vain muutama on oireillut. WHO:n mukaan todennäköisin selitys oireille on joukkohysteria, psykologinen tila, joka johtuu siitä, että tytöt ovat joutuneet elämään sotaoloissa koko ikänsä. Ilmiö tunnetaan myös nimellä psykogeeninen epidemia. Siinä yhden ihmisen oireet leviävät laajempaan väkijoukkoon.

WWW.HS.FI 13.7.

HOLLYWOODIN UNELMAPAREIHIN lukeutuneet Tom Cruise ja Katie Holmes nousivat vastikään otsikoihin avioeronsa takia. -- Heillä on yhteinen Suri-tytär, jonka huoltajuus meni ilman suurempia taisteluja lapsen äidille. Avioeron syyksi spekuloidaan Tom Cruisen suosi-

maa skientologia-uskontoa, johon tähtinäyttelijän epäiltiin käännöttävän myös pariskunnan Suri-tyttären. Nyt skientologit ovat antaneet lausunnon, joka voi kummekuttaa entisestään supertähden seuraajia. Uskontokunnan edustajien mukaan kuuluisalla näyttelijällä on nimittäin salaisia erikoisvoimia. 30 vuotta skientologiaa harjoittanut Cruise on läpäissyt jo useita uskonnon tasoja, joilla uskovalle aukeaa uutta tietoa. Mies on päässyt jo korkealle tasolle, jonka ansiosta hän on saanut haltuunsa myös psyykkisiä voimia. Skientologiien mukaan Cruise on muun muassa telepaattinen ja pystyy siirtämään esineitä mielensä voimalla. Tähtinäyttelijä voi halutessaan myös lähteä kehostaan tai kontrolloida ihmisten ja eläinten käyttäytymistä.

WWW.STARA.FI 12.7.

MONET PSYKOLOGIT USKOVAT, että valehtelijan voi tunnistaa hänen silmistään: tutkijat uskoivat pitkään, että yläoikealle katsova ihminen valehtelee, kun taas ylhäälle vasemmalle katsovaa ihmistä pidettiin rehtinä totuuden puhujana. -- Silmien liikkeiden ja ajattelun yhteyttä on käytetty hyväksi mm. neurolingvistikissa ohjelmoinnissa (NLP). Skotlannissa Edinburghin yliopistossa ja Englannissa Hertfordshiren yliopistossa tehdyt tutkimukset romuttavat kuitenkin nämä teoriat: psykologian professori Richard Wisemanin mukaan silmien liikkeistä ei voi päätellä yhtään mitään ainakaan sen suhteen, valehtelee vai ei. Tutkijat testasivat teoriaa videomalla vapaaehtoisia, kun he puhuivat. Osa puhui totta, osa valehteli. Videoita näytettiin toiselle ryhmälle, jonka jäseniä pyydettiin päättelemään valehtelijat vain silmien liikkeiden perusteella. Tutkijoiden mukaan mitään yhteyttä silmien liikkeiden ja valehtelun välillä ei havaittu. Tutkimustulokset on julkaistu Public Library of Science ONE -verkkójulkaisussa.

HTTP://YLE.FI/ 12.7.

VALTAMERISTÄ VASTAAVA VIRASTO National Oceanic and Atmospheric Administration on ilmoittanut Yhdysvalloissa julkisesti, ettei merenneitoja ole olemassa. Britannian yleisradioyhtiön BBC:n mukaan viranomaiset päätyivät julkaisemaan internetsivuillaan tiedotteen omalaatuisesta asiasta sen jälkeen, kun Animal Planet-kanavalla esitetty ohjelma merenneidoista sai muutamaa yhdysvaltalaisen ottamaan yhteyttä viranomaisiin. Toukokuussa esitetyssä "Merenneidot: Ruumislöytö" -ohjelmassa kerrottiin merenneitoihin liittyvistä tarinoista, mutta jotkut katsojista luulivat ohjelmaa tieteelliseksi dokumentiksi. - Todisteita merenneidoista ei ole koskaan löydetty, viraston julkaisemassa tiedotteessa vakuutetaan.

HTTP://YLE.FI 3.7.

I Ali Hukkanen, Kiuruvesi. Hieno, vaikuttava. Tunnelma löydetty reippaalla rajauksella ja iltahämärään sattuneella havainnolla. Järven pinnassa näkyvä heijastus vahvistaa todentuntua kuvassa, jota puu kehystää hienosti.

KIURUVEDEN VALOKUVAUSKISAN VOITTAJA

*Skepsis ry:n ja Skeptikko-lehden järjestämän suuren ufo-
valokuvauskilpailun voitti Ali Hukkanen Kiuruvedeltä.
Kilpailuun lähetettiin kaikkiaan 123 kuvaa.*

E XTRATERRESTRIAALISET avaruusolukset ovat selkeästi hakeneet design-oppia maapallolta. Sen verran usein kisakuvien lentävät lautaset muistuttivat pölykapseleita, ilmankostuttimia, vesitorneja ja palohälyttimiä. Kuvien tekninen taso vaihteli kilpailun tuomarin Jouni Kallion mukaan suuresti. Kärkiviisikon ulkopuolelle jäi kuitenkin monta taidokkaasti napattua ufo-kuvaa, joista puuttui tunnetta herättävä tunnelma, tarina tai koukku.

Kilpailun voittaja Ali Hukkanen on 21-vuotias elektroniikka-asentaja, joka on harrastanut valokuvausta ja kuvamanipulointia 17-vuotiaasta lähtien. Kilpailukuvaan

hän halusi klassikoksi muodostuneen lautasta muistut-tavan lentävän lautasen. Tämä syntyi kätevästi kaksi lau-tasta valkoista taustaa vasten päällekkäin kuvaamalla. Lautasen editoinnin jälkeen hän upotti sen valitsemaansa taustakuvaan. Lopputuloks miellytti häntä, joten hän päät-ti lähettää kuvan kilpailuun.

SKEPTIKKO JULKAISEE seuraavassa viisi parhaaksi valit-tua ufo-kuvaa, kunnimaininnan saaneen kuvan sekä eri-näisiä muita kilpailuun lähetettyjä mielenkiintoisia kuvia. Lehden seuraavassa numerossa nähdään loput otokset kil-pailun kuvasadosta.

2. Jesse Weckroth, Tampere. Eleettömästi dokumentoitu, hieno alus tyylikkäässä kuvassa. Tutumpien lentävien objektien tuoma hitchcockmainen tunnelma sopii kuvaan komeasti.

3. Urpo Hietala, Polvijärvi. Tässä otoksessa huumori ja tarina kantavat aluksen teknisen alkeellisuuden ja selvän konevian yli. Toisin kuin valtaosissa kuvista, tähän on saatu tallennettua sekä lautasen että katsojan liike.

4. Mikko Laitinen, Varkaus. Ehdottomasti yksi kisan teknisesti taidokkaimmista kuvista. Kaappauksen tunne välittyy varsinkin avuttomana leijuvasta koirasta.

5. Pasi Nieminen, Kuopio. Yksi kisan upeimmista tunnelmista. Sinertävän usvan keskeltä nousee alus, joiden samankaltaisuudesta itäsuomalaiseen maamerkkiin voimme olla ylpeitä: savolainen design on selvästi levinnyt jo intergalaktisesti!

KUNNIAMAININTA

Timo-Pekka Metsälä, Espoo. Havainnot vesitorneja muistuttavista ufoista ovat kisakuvien perusteella ilmeisen tavallisia (voimme vain arvailla, ovatko alusten suunnattomat tankit täynnä polttoainetta vai muumilimua). Hauskasti keinahdellen saapuvat planeetanvaltaajat saapuvat kaupunkiin kuvassa, jonka arkisuus lisää todentun-
tua. Hauskana yksityiskohtana varoitus muusta vaarasta.

Eva-Maria Söderholm, Velkua.

Topias Puumalainen, Ylämylly.

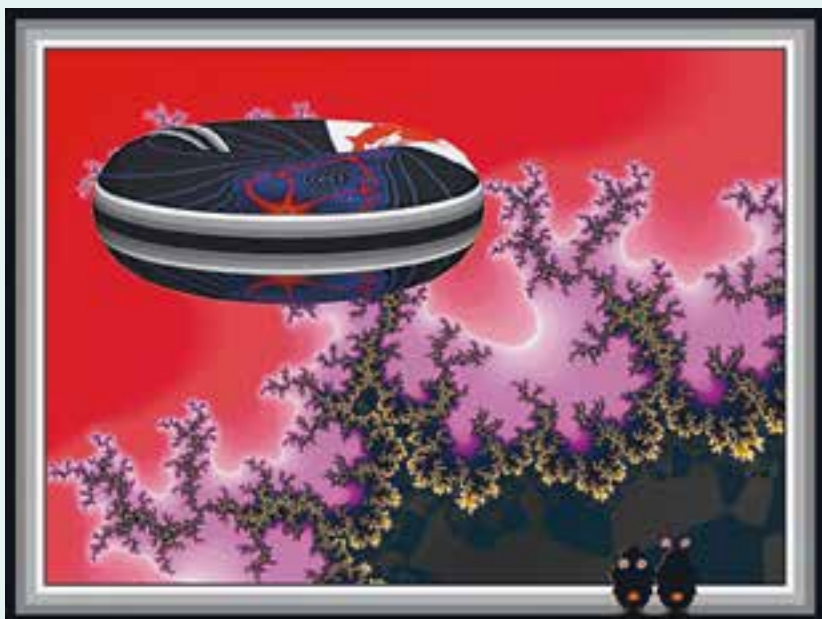
Jussi Kaakkinen, Helsinki.

Vesa Huttunen, Raahе.

Jari Turunen, Kerava.

Erik Lauraeus, Haarajoki.

Anne Tamminen, Helsinki.

Niko Kiiskinen, Jyväskylä.

Hanna Poropudas, Oulu.

KAHVINMYYNNILLÄ Bemarin omistajaksi?

"Kun aluksi saa hankittua tietyn määrän omia asiakkaita ja värvättyä mukaan uusia partnereita, on oma alalinja valmis ja kyseinen Zinzinon jälleenmyyjä voi paukutella henkseleitään ja elellä leveästi linjasta nousevien provisiotulojen ja bonusten avulla."

KOKO VERKOSTOMARKKINOINTI oli minulle vielä harmaata aluetta pari kuukautta sitten. Olen niin nuori, että Seven, Move Networks ja Better Life eivät olleet minulle vielä tuttuja nimiä. Kuulin Zinzinostakin vasta heinäkuun lopussa ystäväni kautta ja luin sen jälkeen aiheesta blogikeskusteluja, yritystietoja ja Zinzino AB Ser. B -pörssiyhtiön julkaisemia lukuja.

Muutaman tunnin lueskelun tuloksena suosittelin ystävääni unohtamaan asian. Zinzinon piti minun osaltani olla siinä. Kuitenkin elokuun alussa vanha tuttavani otti minuun yhteyttä ja halusi nähdä pitkästä aikaa (olin itse yrittänyt tavata häntä Helsinkiin muuton jälkeen ja se ei aikaisemmin onnistunut).

Ajasta ja paikasta sovittiin – meidän piti nähdä Helsingin Kampissa. Käymättä läpi yksityiskohtia päädyin kuitenkin hotelli Presidenttiin kuuntelemaan liiketoimintakoulutusta (Business Partner Seminar – BPS), jossa Zinzinon toiminnan luonne, laajuus ja tulevaisuus alkoi valjeta minulle.

OSALLISTUMISMAKSUT HAUDATTU TUOTTEIDEN KATTEISIIN

VERKOSTOMARKKINOINTI ON MYYNTITAPA, jossa tuotteiden markkinoinnin hoitaa itsenäisistä jälleenmyyjistä koostuva verkosto. Verkostomarkkinointiyrityksellä ei ole kiintää myyntipaikkaa, vaan kauppaa käydään tuttavien kotona, työpaikoilla, hyväntekeväisyystilaisuuksissa jne. Verkostomyyjä on yleensä itsekin markkinoimansa tuotteen käyttäjä, joka suosittelee ja välittää sitä pienelle asiakaspiirille ja kouluttaa jälleenmyynnistä kiinnostuneet asiakkaitaan tekemään samoin. Nämä kouluttavat edelleen omia asiakkaitaan jälleenmyyjiksi ja luovat siten omaa verkostoaan.

Verkostomarkkinointi eroaa pyramidipelistä siten, että siinä uuden jälleenmyyjän eli partnerin tulot koostuvat tuotteista saatavista provisioista eivätkä partnerin värväämien uusien partnereiden osallistumismaksuista. Käytännössä näiden kahden eroja on erittäin vaikeaa todentaa, koska jokaisen partnerin verkosto on erilainen ja tutkimiseen tarvittaisiin verkoston kaikkien asiakkaiden ja partnereiden tiedot.

Zinzinossa osallistumismaksut on haudattu osaksi tuotteiden katetta sekä koulutustilaisuuksien ja koulutusmateriaalien hintoja.

”KASVETAAN UNELMIIN”

HELSINGIN SOKOS HOTEL PRESIDENTIN kokoushuoneessa pidetty Zinzinon liiketoimintakoulutus oli täynnä ihmisiä. Tunnelma oli hurmoshenkinen ja esiintyjien puhe erittäin tunteisiin vetoavaa: he markkinoivat toimintaansa mahdollisuutena ”tehdä omaisuus osa-aikaisesti” ja ”päästä pois oravanpyörästä”.

Tienaamisen helppoutta Zinzinossa perusteltiin mm. sillä, että niin monet ihmiset maailmassa juovat kahvia eri muodoissaan. Mitä voisikaan siis olla helpompaa myydä kuin kahvia ja kahvinkeitinmiä? Lisäksi Zinzinotoimintaa voi vieläpä harjoittaa päivätyön ohessa: se ei ole sidottua aikaan ja paikkaan.

Hurmoshenkisyyttä oli skeptikolle luotaantyöntävää, jopa absurdia, mutta suurin osa yleisöstä nyökytteli hyväksyvästi ja antoi raikuvia aplodeja lavalla myyntipuhettaan pitäneille ”verkostomarkkinoinnin supertähdille”. Esittelijät – kaikki nuorehkoja miehiä – erottuivat joukosta liioitellun siistin ulkoasunsa ansiosta: heillä oli siistit kengät, hiukset, tummat puvut päällään ja jokaisella rintamuksessa kultainen pinssi merkinä siitä, että he ovat saavuttaneet tietyn tason Zinzino-hierarkiassa.

He esiintyivät itsevarmuutta uhkuen ja kertoivat onnuttavia vitsejä, joilla saivat selkeästi yleisön puolelleen. He selittivät myös avoimesti olleensa itse monenlaisissa töissä, kuten rakennus- ja varastoalalla ja että ”lukiot on käyty, mutta sen jälkeen koulu ei kiinnostanut”. Elämä näytti siis toivottoman ankealta, kunnes pelastus löytyi Zinzinotoiminnasta! Ja nyt he ovat täällä, jonkin hienolta kuulostavan partneritason, kuten ”Director” tai ”Crown”, saavuttaneina kertomassa kuulijoilleen, että ”jos mekin pystymme, tekin pystytte”.

Harhaanjohtava oli sana, joka nousi kerta toisensa jälkeen mieleen esiintyjien puheita kuunnellessa. Puhuttiin autobonuksesta, jolla on mahdollista saada pihatielleen komeilemaan uusi, musta Audi, Mersu tai Bemari. On mahdollista saavuttaa taloudellinen riippumattomuus tai olla jopa täysin velaton passiivisten tulojen ansiosta.

Tällä tarkoitettiin verkostomarkkinoinnin ”hienoutta”: kun aluksi saa hankittua tietyn määrän omia asiakkaita ja värvättyä mukaan uusia partnereita, on oma ”alalinja” valmis ja kyseinen jälleenmyyjä voi paukutella henkseleitään ja elellä leveästi alalinjasta nousevien provisiotulojen ja bonusten avulla.

Partnereihin luodaan siis haave mahdollisuudesta vetäytyä pois työelämästä ja elää sitä elämää, josta normaali työläinen voi vain haaveilla.

"MARKKINOIDEN PARASTA KAHVIA"

MARKKINOINNIN HARHAANJOHTAVUUDEN LISÄKSI esitelyssä häiritsi se, miten vähän varsinaiselle tuotteelle eli kahville annettiin painoarvoa. Jossain vaiheessa BPS-koulutusta käytiin läpi erilaisia kahvilaatuja ja keittämiä, niiden ominaisuuksia ja hintoja ja valmistajayritysten taustoja. Näiden osuus koko koulutuksesta oli kuitenkin häviävän pieni.

Esittelijät totesivat vain, että "kukapa ei haluaisi juoda parempaa kahvia kuin ennen". Perusteluksi riitti keksityn kuuloinen tarina erään esittelijän isästä, varsinaisesta kahviasiantuntijasta, joka oli heti maistettuaan vaihtanut edellisen, kalliin espressokeittimensä Zinzinon myymään tuotteeseen. Noin puolessavälissä pidetyn tauon aikana kävin maistamassa erään automaattikeittimen tuottamaa espressoa, joka ei minussa saanut aikaan riemunkiljahduksia tai euforista nautinnon tilaa, jota esittelijät lupailivat.

Ainoa syy, miksi Zinzinon tarjoamat tuotteet ovat ainutlaatuisia, on Zinzinon sopimus Malongo-nimisen valmistajan kanssa. Se takaa heille yksinoikeuden laitteiden myyntiin ja Rombouts-nimisen kahvinvalmistajan kahvin jakeluun kaikissa maissa, missä se toimii.

Toki tuote on siis ainutlaatuinen, mutta käyttämällä hieman Googlea huomaa, että esimerkiksi "Oh Disco"-espressokeittintä myydään Ranskassa hintaan 155 € ja Zinzinolta hintaan 499 €. Huima hintaero ei selity millään alennuksilla tai tulli- ja kuljetusmaksuilla.

WHY SO SERIOUS?

LÄHDIN ESITTELYSTÄ HUVITTUNEENA, mutta mietteläännä. On toki matemaattinen mahdollisuus, että sekä pyramidin ala- että yläosat yhtäaikaaisesti toteuttavat unelman taloudellisesta riippumattomuudesta, mutta kaikki eivät taida sitä liittymishetkellä ajatella. Virheitä tekevät kyllä oppivat virheistään jos ovat oppiakseen, eikä ole minun asiani puuttua ihmisten huvituksiin.

Ehkä vain otan koko skenaarion liian vakavasti. Ehkä Zinzino tuo Suomeen uudenlaista tuotetta, joka on hintava, koska verkostolle pitää maksaa provisiota. Ehkä partnerit tietävät lähtevänsä mukaan tekemään vain hie- man lisätienestii ja pohjimmiltaan nauttivat tuttavien- sa, puolittujensa ja uusien ihmisten tapaamisesta kahvin parissa. Ehkä rahan ansaitseminen on kuitenkin kiinni omasta toiminnasta ja tiimin tukemisesta. Kukapa ei unelmoisi jostain paremmasta?

Ja ehkä kuluttaja on älykäs ja päättää lopulta itse haluaako tukea verkostomarkkinointia ja kokeeko saavansa rahoilleen vastinetta Zinzinon tuotelinjasta. Mikäpä siinä, niin kauan kun kaikilla on kivaa.

Torju huijaus

VARO, jos sinua pyydetään mukaan toimintaan, josta saat tuloja rekrytoimalla uusia jäseniä tai sinulle sanotaan tulojesi kasvavan jäsenpohjan laajentuessa.

VARO, jos uusia jäseniä pyydetään ostamaan kalliita markkinointi- tai aloituspaketteja, joiden sanotaan takaavan hyvät tulot. Yleensä paketti koostuu lähinnä markkinointiaineistosta, sijoitusmenetelmän kuvauksesta tai muusta informaatiosta, jolla ei ole todennettavissa olevaa arvoa.

OTA SELVÄÄ toimintaa markkinoivan tahon taustoista ja vaadi perusteluja markkinointiväitteille. Internetistä tai viranomaisilta saattaa löytää kriittistä tietoa toiminnasta. Positiiviset kokemukset toiminnasta keskustelupalstoilla saattavat olla markkinoijien sinne laittamia.

VARO, jos sinulle luvataan varmaa ja nopeaa rikkautumista, vakuutellaan kyseessä olevan laillinen sijoitustoiminta ja vedotaan laveasti, miten se ja se poliisi, lääkäri ym. luotettavassa asemassa oleva henkilö on toiminnassa mukana. Ole kriittinen, jos tarkoitus on markkinoida "ihmetuotteita", joilla on ennennäkemättömiä laihduttavia ominaisuuksia, terveysvaikutuksia jne.

JOS tarkoitus on myydä tuotteita, selvitä tarkkaan mitä tuotteet ovat ja paljonko joudut sijoittamaan mennessäsi mukaan, mille kohderyhmälle ne on suunnattu sekä ovatko tuotteet kilpailukykyisesti hinnoiteltuja ja oikeasti houkuttelevia suurelle yleisölle.

ÄLÄ USKO vilpittömästi vakuutteluihin ja suosittelijoihin, jotka kertovat miten paljon ovat ansainneet. Vaikka suosittelijana olisi ystävä tai sukulainen, sekään ei ole tae järjestelyn luotettavuudesta – ystävääsikin on saatettu huijata.

ÄLÄ SUOSTU liittymään ja maksamaan aloitusmaksua "sijoitusseminaarissa" tai muussa markkinointitilanteessa, jossa sinua painostetaan tekemään päätös vaan vaadi aina harkinta-aikaa.

Lähde: www.kuluttajavirasto.fi

ALEKSI TUKIAINEN

Kirjoittaja on Skepsis ry:n jäsen ja tekniikan opiskelija Cambridgen yliopistossa.

Josen pikaiset temput, 1

Vuorovaikutus vai vedätys – Maailma haluaa tulla huijatuksi

KUVA: JOSE AHONEN

Tällä kertaa palstalla pikaisia jippoja ja temppuja pimenevien syysiltojen viihdykkeeksi.

"LEVITOIVA MATKALAUKKU"

Aina yhtä kiva visuaalinen temppu esimerkiksi lentokentillä suoritettavaksi. Kävele matkalaukun ympäri pitäen samalla kahvasta kiinni yhdellä kädellä. Pyri pitämään matkalaukku täysin paikallaan kun kuljet sen ympäri. Sormiesi täytyy luonnollisesti liikkua kahvalla, ettei ranteesi katkeaisi.

KUVA: SEBASTIAN HAMMAR

"TÄRISEVÄT HOUSUT"

Tähän temppuun tarvitset puvun housut. Ota kiinni housujesi takaosasta, jossa neljä saumaa kohtaa. Nyi edestakaisin nopeasti. Edestäpäin katsovien suureksi huvitukseksi koko housusi tärisyvät. Housujen tulee siis olla ylläsi, muuten temppu on kovin erilainen...

"SUDENKORENTOJEN HYPNOTISOIJA"

Jos näet sudenkorennon lentelevän lähelläsi, aseta kätesi auki eteesi. Sudenkorento saattaa lennellä hetken kasvojesi lähellä, mutta lopulta hän laskeutuu hellästi kädellesi. Ihan tosi!

"PUUTUNEET SORMET"

Laita kaverisi kanssa kädet vastakkain, ja hierokaa vuoronperään peukaloitanne oman kätenne etusormella ja peukalolla, kuvan 1 osoittamalla tavalla. Tuntuu hyvin oudolta... Jostain syystä tämä temppu toimii n. 80 prosentissa tapauksista selville ihmisille, mutta vain 20 prosentissa humalaisille. Virhemarginaali on kuitenkin sen verran iso, ettei tästä ole viralliseksi päihtyneisyystestiksi.

KUVA: SEBASTIAN HAMMAR

"VUOHEN SILMÄ"

Tarvitset hyväuskoisen uhrin ja viinirypäleen. Pyydä uhria pitämään silmänsä kiinni ja avaamaan suunsa (tämän vuoksi uhrin täytyy olla hyväuskoinen). Laita uhrin suuhun kuorittu viinirypäle. "Älä pure, kunnes kerron, mikä se on." Uhri: "OK, mikä se on?" Sinä: "Vuohen silmä!" Siirry pois oksennuksen tieltä.

"LASARUS"

Tarvitset elävän karpäsen. Jos jäädytät karpäsen, se lopettaa liikkumisen ja näyttää hyvin kuolleelta. Nyt voitkin tuoda tämän onnettoman hyönteisen takaisin eläviin kirjoihin asettamalla sen lämpimälle kädellesi ja puhaltelemalla sitä hellästi. Ohessa voit perustaa uuden Jeesus-kultin.

"TUHKAN NOSTAMINEN"

Pudotitko savukkeen tuhkaa kokolattiamatolle? Laita hiukan sylkeä etusormeesi, ja kosketa tuhkakasan kärkeä, ja voit nostaa koko tuhkan pois sotkematta mattoa.

JOSE AHONEN

www.taikuutta.com

SALALIITTO olympialaisissa

KANSAKUNTIEN URHEILIJAT ottivat mittaa toisistaan Lontoon olympialaisissa kesällä. Täytyy tunnustaa, että jätin väliin kisojen seuraamisen. Keskityin paljon dramaattisempaan aiheeseen: olympialaisiin liittyviin salaliittoteorioihin.

Lontoon olympialaiset aiheuttivat kohua salaliittoteoreetikoiden parissa heti kisamaskottien julkaisemisen jälkeen. Yksisilmäiset avaruusolennot tulkittiin kansan aivopesuksi. Epäluonnolliset hahmot oli suunniteltu helpottamaan salassa pidettyjen avaruusolentojen julkaisua. Erilaisuudelle alitajuisesti altistuva kisayleisö olisi näin vastaanottavaisempi, kun olympialaisten aikana paljastettaisiin vihdoinkin avaruusolioiden todellisuus.

Ns. Disclosure Project -nimellä kiertävä idea sisältää maailmanhallitusten yhteistyön, jolla pyritään salailemaan muukalaisten vierailuja planeetallamme. Salaliittoaktivistit haluavat lopettaa salailun. Vetoomuksia ufo-arkistojen avaamiseksi laaditaan lähes vuosittain. Internetin keskustelupalstoilla juhlittiin. Olympialaiset tulisivat lopettamaan salailun.

Meno vain yltyi, kun kisojen virallinen vuosilogo paljastettiin vuonna 2007. Vuosiluvusta 2012 oli saatu räikeän selkeä sionismin ylistys. Katutaiteen graffiteista lainattu muotoilu mahdollisti numeroiden järjestelyn sekä kevyen asetelman muuntelun, jolloin 2012 paljastuikin sanaksi SION. Näin maailmanvalloitusta havittelevat juutalaiset saatiin liitettyä olympialaisiin. Iran teki ainoan rationaalisen johtopäätöksen logosta: maa uhkasi boikotoida kisoja, ellei sionistien propagandaa poistettaisi julisteista.

Avaruusolentojen ja sionistien lisäksi kuvioihin ilmestyi modernin Illuminati-salaseuran metkut. Olympialaisten avajaisseremoniassa suoritettaisiin False flag -terrori-isku. Se olisi oikean terroristiryhmän tekemä, mutta viranomaisten sallima. Turvajärjestelyjen heikkoudet olivat tarpeellisia. Uhratut siviilit johtaisivat avoimeen sotaan Syyrian kanssa, sillä terroristit lavastettaisiin syyrialaisiksi.

Villit väittämät turvajärjestelyistä, terrorismista ja salaliitoista vain paisuivat olympialaisten lähestyessä. Aiheista valmistettiin pokkareita, verkkosivuja ja valistusvideoita. Kovin moni ei kuitenkaan saanut esitettyä lähteiksi kuulopuheita kummempaa materiaalia. Se ei haitannut ketään. Kaikki tiesivät, että todistusaineistoa olisi mahdoton saada luotettavalla tasolla. Olihan tuleva terrori-isku itse maailmanhallituksen järjestämä, joten se olisi salattu kaikkein tehokkaimmilla keinoilla. Eli todistusaineiston puuttuminen oli itsessään näyttö salaliitosta.

TODISTUSAINESTOA ETSITTIIN ELOKUVISTA. Kuten asiaan vihkiytyneet tietävät, Hollywood on salaseurojen epävirallinen PR-koneisto. Televisiosarjat ja elokuvat sullotaan täyteen vihjeitä. Näissä vihjeissä on nähtävissä lähes kaikki

ihmiskuntaa viime vuosina kohdanneet katastrofit ja sodat. Tämä ”ennustava ohjelmointi” aivopesee massoja hyväksymään tulevat mullistukset, jotta heidän hallitsemisena olisi helpompaa.

Siksi kaikki Lontooseen liittyvä materiaali trillereissä ja katastrofifelokuvissa poimittiin videokooasteisiin. Näin salaliittoteorisointi saatiin myös teorisoida kannalta mieluiseksi. Tutkimustyö ei olekaan ihmisten haastattelua, pölyisten kansioiden selaamista ja matkustamista pitkin maailmaa. Sen sijaan salaliittoteoriaa rakennetaan kotisohvalta käsin.

Kaiken tämän takia jaksoin sentään seurata olympialaisten avajaisia. Juhlava esitys oli viihdyttävä, mutta jäin kaipaamaan avaruusolentoja. Tietenkin huokaisin helpotuksesta, kun pommit eivät räjähtäneetkään. Ehkä salaseura ei ollutkaan vielä valmis aloittamaan sotaa Lähi-idässä, joka on muuten niin rauhallinen alue. Ainoat räjähdyskaset olivat kliimaksina laukaistut ilotulitteet.

Havaitut tosiasiat eivät haitanneet salaliittoteorioita. Reptiliaaneista varoittanut David Icke kertoi, että avajaisseremonia olikin oikeasti saatanallinen rituaali, jolla valtaeliitti vahvisti otettaan maailmasta. Stadionin rakenteissa oli nähtävissä kolmioita, jotka olivat pyramidiin vertauskuvia.

Avaruusolentoja odottaneet saivat pientä lohdutusta uutislähetyksestä, jossa näkyi ilotulituksen lomassa valtava leijuva esine. Lohdutus haihtui eetteriin, kun tunnistamaton lentävä esine tunnistettiin Goodyearin kuuluisaksi ilmalaivaksi. Se oli vaihdettu olympialaisten kunniaksi hopeanväriseksi.

Suurten lupausten tyrehtyminen ei lannistanut salaliittoteoreetikoita. Heillä ei ole aikaa murehtia pieleen meneviä olympialaisia, sillä joulukuun 21. päivä tulee Mayakalenterin ennustama maailmanloppu. Se on lähes varma juttu, sillä näin ennustuksista Youtube-videon.

JUHA LEINIVAARA

TULISTEN MAUSTEIDEN SALAISUUS

Ilman mausteita ihmisen elämä olisi paljon köyhempää. Voidaan kuitenkin kysyä, miksi ihminen on alkanut maustaa ruokansa. Mistä johtuu, että lajimme on ollut historian saatossa valmis suuriinkin taloudellisiin uhrauksiin pelkän makuaistimuksen vuoksi? Onko kulinarismimme taustalla kenties jotain muutakin kuin pelkkä nautinnonhalu?

MONI MEISTÄ PITÄÄ tulisesta ruoasta. Mausteiden vivahteet ja polte saavat veden herahtamaan kielelle pelkästä ajatuksesta. Tulisuuden kestämisestä jopa kilpaillaan – Suomessa järjestettiin äskettäin chilinsyönin maailmanmestaruuskilpailut. Maailmanennätyskin saatiin samalla kotimaahamme, kun tamperelainen Janne Kiviniemi nappasi voiton hotkaisemalla yli 200 grammaa erittäin polttavaa Naga Morich -lajiketta.

Vaikka mausteiden käyttöön on ihmiskunnan historiasa usein liittynyt turhamaisuutta, kilpailua ja statuspöyhistelyä, ja vaikka mausteilla on todettu olevan myös terveysvaikutuksia, eräiden mausteiden kyky tuhota mikrobeja lienee lopulta syy sille, miksi näitä mausteita ylipäätään käytetään. Tämän puolesta puhuu moni yksityiskohta.

Kyseisten mausteiden käyttöön liittyy säännönmukaisuuksia, joita on vaikea selittää muulla kuin sillä, että ne

tuhoavat mikrobeja. Tiettyjä mausteita käytetään eniten lämpimissä maissa, pääasiassa liharuoissa, koska ne estävät mikro-organismien kasvua.

Vaikka mausteita kasvaa eniten juuri lämpimissä maissa, kasvatettujen mausteiden määrä ei korreloi ilmaston lämpimyden kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että mausteita ei käytetä pelkästään saatavuuden perusteella, kuten esimerkiksi Katja Bargum ja Hanna Kokko esittävät teoksessaan *Kutistuva turska ja muita evoluution ihmeitä* (s. 149).

Teoriassahan lämpimissä maissa voisi kasvattaa erilaisia mausteita lähes loputtomasti, mutta vain tietty mausteet ovat suosiossa nousseet yli muiden. Nämä ovat juuri sellaisia mausteita, jotka tehokkaasti tuhoavat lihassa eläviä mikrobeja. Samalla ihmisten makutotumukset ovat kenties vähitellen historian saatossa mukautuneet suosimaan kyseisiä mausteita.

ENITEN KÄYTETYT JA TEHOKKAIMMAT MAUSTEET

JENNIFER BILLING JA PAUL W. SHERMAN ovat tutkineet mausteiden käyttöä ja havainneet, että eniten käytetyt mausteet ovat juuri niitä, jotka puolustautuvat luonnossa vihollisiaan vastaan kemiallisesti. Mausteiden sisältämät kemialliset ainesosat tuhoavat samalla lihassa eläviä mikrobeja. Ne myös ehkäisevät ennalta mikrobien kasvua.

Tutkituista liharuokaresepteistä useimmat sisälsivät mustapippuria (63%) ja tarkastelussa mausteeksi laskettua sipulia (65%). Valkosipulia sisälsi 35% resepteistä, chilipippurilajikkeita 24%, sitruuna- tai limettimehua 23%, persiljaa 22%, inkivääriä 16% ja laakerinlehtiä 13%.

Tutkituista mausteista tehokkaimpia bakteerintappajia olivat valkosipuli, sipuli, maustepippuri ja oregano. Ne kykenivät tuhoamaan kaikki testatut mikrobit. Tutkitut mikro-organismit ovat maantieteellisesti laajalle levinneitä, joten ne voivat aiheuttaa myrkytyksen kaikkialla.

Erittäin hyviä mikrobintappajia ovat myös timjami, kaneli, rakuuna, kumina, mausteneilikka, sitrushienä, laakerinlehdet ja erilaiset chilipippurit. Rosmariini, meirami ja sinappi eivät jää paljon näiden jälkeen. Kaksi viimeksi mainittua maustetta estivät tutkimuksessa tarkasteltujen mikrobien kasvun 75% osalta.

LÄMMIN ILMASTO, TULISEMPI RUOKA

INTIALAINEN, NEPALILAINEN, THAIMAALAINEN, MEKSIIKOLAINEN, ETIOPIALAINEN – kaikki tulisia, varsinkin, jos osaa ravintolassa pyytää. Sen sijaan täällä pohjoisessa liharuoat ovat perinteisesti olleet mietoja. Erot maustamisessa johtuvat siis melko varmasti siitä, että kylmemmässä ilmastossa liha on säilynyt paremmin, koska mikrobien kasvu suotuisa lämmin kosteus puuttuu. Kuten todettua, mausteiden määrä sinänsä ei ole tässä teoriassa ratkaiseva.

Tutkijoiden laajassa aineistossa näkyy, miten vaikkapa Yhdysvallat on maa, jossa mausteita ylipäättään käytetään runsaasti. Siellä on myös sellainen erikoisuus, että maan pohjoisosissa käytetään hieman runsaammin mausteita kuin etelässä.

Billingin ja Shermanin artikkeli sisältää taulukoita, joista löytyy mielenkiintoisia yksityiskohtia. Yhdysvaltain osalta voidaan todeta maan pohjoisosien keskilämpötilan olevan 8,6 celsiusastetta, kun taas eteläosien vastaava keskilämpötila on 17,8 astetta. Tutkittujen reseptien määrät olivat pohjoisessa 284 ja etelässä 248.

Mausteiden määrä puolestaan meni päinvastoin kuin lämpötiloista voisi tutkitun teorian perusteella ennustaa: pohjoisessa mausteiden määrä reseptiä kohden oli keskimäärin 5,4 ja etelässä tasan 5.

Kuitenkin maan osien välillä on sellainen ero, että etelässä käytetään enemmän chilejä, kun taas pohjoisessa käytetään miedompia pippureita, eli reseptien perusteella etelässä käytetään enemmän juuri sellaisia mausteita, jot-

ka tappavat ja ehkäisevät mikrobikasvustoja.

Tutkimuksen aineistoa tulkitessa onkin tärkeää huomioida mausteiden laatu eikä vetää liian jyrkkiä johtopäätöksiä niiden määrästä. Teorian mukaanhan lämpimissä maissa on ollut ihmiselle hyödyllistä pitkässä juoksussa suosia sellaisia mausteita, jotka tehokkaimmin tappavat lihassa viihtyviä bakteereja ja ehkäisevät mikrobien kasvua.

Teoria saa tukea lämpimistä maista. Intia on selvä tapaus – jo mausteiden määräkin on siellä huimava. Thaimaassa laatu korvaa määrän ja Thaimaa onkin aineistossa keskilämpötilaltaan lämpimin valtio (27,6 celsiusastetta). Intiassa keskilämpötila on tasan 27 astetta.

Mausteiden määrä on Thaimaassa 4,6 ja niistä yleisimmät ovat valkosipuli, sipuli, chilit ja musta- sekä valkopippuri. Näistä kolme on tehokkaimpien mikrobintappajien kärkekymmenikössä, kaksi (valkosipuli ja sipuli) neljän sataprosenttisen tappajan joukossa. Chililajikkeet eivät paljon jää näille kahdelle.

Intiassa mausteiden määrä on 9,3 ja tärkeimmät ovat inkivääri, valkosipuli, chilit ja korianteri. Malesiassa puolestaan keskilämpötila on myös 26,9 astetta, käytettyjen mausteiden määrä 5,4, ja niistä tärkeimmät sipuli, valkosipuli, chilit ja inkivääri.

MIETOUDEN HUIPUT

KUTEN TIEDÄMME, Suomi ja Englanti eivät kulinaaristen perinteidensä osalta ole tunnettuja rikkaasti maustetuista liharuoista. Päinvastoin. Tämä näkyy myös Billingin ja Shermanin aineistossa. Puola on tosin mausteiden käytön hännänhuippu tuloksella 0,3. Suomen luku on 2,1, samoin Englannin. Myös Tanska jää meidän taaksemme luvulla 1,9 ja Norja luvulla 1,6.

Ruotsi tietenkin voittaa Suomen mausteiden kokonaismäärässäkin, aivan kuten niin usein jääkiekossa ja jalkapallossa. Ruotsin kokonaismausteluku on 2,5. Tosin Ruotsin keskilämpötila on vastaavasti hieman Suomea korkeampi, 5,4, kun Suomen luku on tasan 3. Valko- sekä mustapippuria ja sipulia käytetään molemmissa maissa, mutta Suomessa näiden ohella enemmän sinappia ja sitruunaa, kun taas ruotsalaiset maustavat ruokansa mieluummin maustepippurilla ja persiljalla.

Korostettakoon vielä kerran, ettei ruokiin käytettyjen mausteiden kokonaismäärä tutkimuksessa ole teoreettisesti ratkaiseva. Näin vaikkapa lämpötilaltaan korkeamman (13,4 celsiusastetta) Koillis-Kiinan kokonaismaustemäärä (2,3) ei kumoa teoriaa. Koillis-Kiinassa käytetään näet mausteista eniten sipulia, inkivääriä, valko- ja mustapippuria sekä valkosipulia. Eteläisemmässä Kiinassa vastaavasti keskilämpötila on 19,4 ja mausteiden kokonaismäärä 3,2. Järjestys mausteiden käytössä poikkeaa hieman pohjoisemmasta Kiinasta, se on Lounais-Kiinan osalta inkivääri, sipuli, valko- ja mustapippuri sekä valkosipuli. Tästäkin näkyy, että lämpötilan noustessa mikro-organismeille tuhoisat mausteet yleistyvät resepteissä.

MITEN TUTKIA MAUSTEIDEN KÄYTÖN SYITÄ TETEELLISESTI?

BIOLOGIASSA KÄYTETÄÄN ultimaattisia ja proksimaattisia selityksiä. Ultimaattiset selitykset ovat sellaisia, jotka liittyvät lajin pitkäaikaiseen, evolutiiviseen eloonjäämiseen ja lisääntymiseen, ja vastaavasti proksimaattiset selitykset ovat välittömän tason selityksiä.

Mausteiden käytön proksimaattinen syy on esimerkiksi makuaistimuksen tavoittelu, mutta se ei selitä, miksi ihmiset pitävät juuri kyseisestä mausteesta. Miksi niin monet ihmiset pitävät nimenomaan tulisesta ruoasta? Kasvin voimakas maku on nimenomaan sen keino puolustautua vihollisia vastaan. Ihminen lukeutuu näiden maustekasvien vihollisiin, mutta silti rakastaa niiden voimakasta makua – tosin usein vasta pitkän totuttelun jälkeen.

Billing ja Shermanin tarkoitus oli tutkia, onko mausteiden käytöstä ollut ihmiselle lajin evoluutiohistorian aikana ultimaattista hyötyä. Tämä tarkoittaa siis sitä, että teorian mukaan mausteet olisivat edistäneet ihmisen eloonjäämistä ja lisääntymistä eli lisänneet ihmisen kokonaiskelpoisuutta. Mikrobeja tuhoavien mausteiden käyttö olisi näin ollen adaptaatio, evolutiivinen sopeutuma ympäristön olosuhteisiin.

Tutkijat esittivät hypoteesin pohjalta viisi ennustetta ja joitakin kilpailevia hypoteeseja. Aiemmin mainitut Bargum ja Kokko esittivät teoksessaan myös joukon lisätutkimusta kaipaavia seikkoja, joita Billing ja Sherman eivät omassa aiemmassa tutkimuksessaan ole riittäväällä tavalla huomioineet.

Billingin ja Shermanin **ennuste numero 1 on seuraava:** *Mausteissa pitäisi näkyä mikrobien ja sienten kasvua estävää toimintaa.*

Tutkijat olivat ennen muuta kiinnostuneet mausteista, jotka estävät bakteerien kasvua, koska ne ovat yleisempiä ruokamyrkytysten aiheuttajia kuin hiivat ja muut sienikasvustot. Tutkimuksessa tarkastellut kaikki 30 maustetta estivät bakteerien kasvua lihassa ja 15 niistä tuhosi vähintään 75% bakteerilajeista.

Ennuste numero 2: *Mausteiden käytön pitäisi olla runsainta lämpimässä ilmastossa, jossa jäädyttämätön ruoka pilaantuu erityisen helposti.*

Tutkijat olettivat, että suurin osa liharesepteistä oli kehitetty aikana, jolloin sähköistä jäädytystä ei vielä ollut keksitty (viisi sukupolvea sitten tai varhemmin eli noin 100 vuotta). Liha kerää nopeasti massiivisen bakteerikasvuston, jos sitä ei säilytetä tarpeeksi viileässä. Tutkimus vahvisti ennusteen, kuten edellä on käynyt ilmi. Juuri sellaisia mausteita, jotka estävät tehokkaasti mikro-organismien kasvun lihassa, käytetään lämpimissä maissa eniten.

Ennuste numero 3: *Kuuman ilmastoin maiden reseptien pitäisi ehkäistä enemmän bakteerien kasvua kuin viileämpien maiden.*

Tämäkin ennuste osoittautui oikeaksi. Kun ilmasto lämpenee, bakteerikasvustoa estävien mausteiden käyttö lisääntyy. Korrelaatio ei kuitenkaan päde mausteisiin, jot-

ka eivät tehokkaasti estä bakteerien kasvua.

Ennuste numero 4: *Valtioiden sisällä pohjoisempien ja viileämpien alueiden ruokavalion pitäisi sisältää vähemmän ja tehottomampia mausteita kuin eteläisempien ja lämpimien alueiden.*

Edellä tarkastellut Kiina ja Yhdysvallat osoittavat, että myös tämä ennuste oli oikea.

Ennuste numero 5: *Resepteissä käytettyjen mausteiden määrän pitäisi olla riittävä tuottamaan mikrobien kasvua ehkäisevä vaikutus eikä ruoan valmistamisen tulisi tuhota mausteiden sisältämien fytokeemikaalien tehoa.*

Tämä ennuste jäi tutkimuksessa pitkälti avoimeksi, koska aiheesta ei tuolloin ollut vielä saatavilla tietoa.

Billing ja Sherman tarkastelivat myös mausteiden synergiaetuja eli vaikkapa sitrushappojen ja pippureiden yhdistelmää. He tulivat siihen tulokseen, että tällaiset mausteyhdistelmät todellakin vahvistavat yksittäisten mausteiden kykyä ehkäistä ja tuhota bakteerikasvustoja. Muun muassa tuttu curryjauhe (sisältää 22 eri maustetta) on oikea bakteerintapposekoitus.

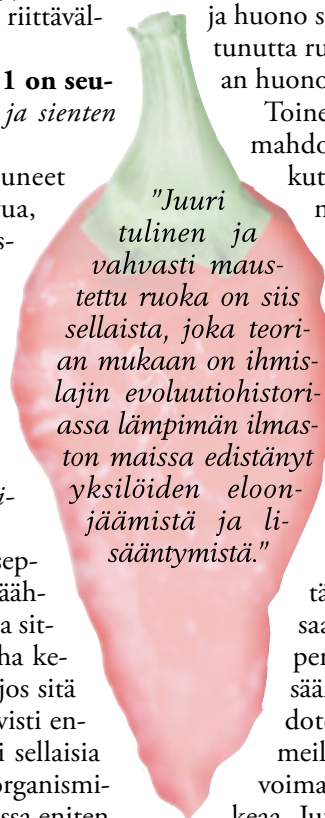
VAIHTOEHTOISIA HYPOTEESEJA

BILLINGIN JA SHERMANIN tutkimat vaihtoehtoiset selitykset mausteiden käytön syille eivät vakuuta. Yksi selitys on se, että mausteita käytettäisiin peittämään pilaantumisen hajua ja makua. Tämä on proksimaattinen selitys ja huono sellainen. Ihmiselle on vaarallista syödä pilaantunutta ruokaa, vaikka hän ei haistaisi tai maistaisi ruoan huonoutta.

Toinen proksimaattinen selitys löytyy mausteiden mahdollisista välittömästi terveyttä edistävästä vaikutuksista. Mausteiden sisältämät hyödylliset ainesosat, kuten fytokeemikaalit, voivat vaikkapa edistää ruoansulatusta ja vaikuttaa suotuisasti aineenvaihduntaan. Tämä selitys on tietenkin pätevä, mutta siitä ei ilmene, miksi mausteiden käytössä esiintyy maantieteellisiä eroja juuri mausteiden laatuun ja ilmastoon keskilämpötilaan liittyen.

Mausteita voidaan toki käyttää vaikka niistä ei olisi mitään suoranaista hyötyä. Kuten Bargum ja Kokko arvelevat, mausteiden suosio voisi teoriassa perustua vain maantieteelliseen saatavuuteen. Jos tämä pitäisi paikkansa ja mausteita käytettäisiin vain saatavuuden sekä ruoan maun kohentamisen perusteella, Billingin ja Shermanin havaitsemia säännönmukaisuuksia olisi kuitenkin lähes mahdollon selittää. Kuten todettua, mikro-organismeille tuhoisien mausteiden maku on usein niin voimakas, että niiden syöminen on suorastaan vaikeaa. Juuri tähän perustuu chilinsyönnin maailmanmestaruuskilpailujen maine hullujen hommana: vesi valuu silmistä ja nenästä, suuta polttaa, maha menee sekaisin, suurin osa kilpailijoista oksentaa.

Bargum ja Kokko esittävät kuitenkin monia tärkeitä kysymyksiä, joihin löytyy jo alustavia vastauksia. Onko esimerkiksi ihmisten välillä perinnöllisiä eroja makumiel-

tymyksissä? Kyllä on. Asiaa on kartoitettu makean mieltymysten, hajujen aistimisen ja uusiin ruokiin mieltymisen osalta perhetutkimuksen avulla myös Suomessa. Myös maustemieltymyksiä pitäisi tutkia laajemmin ja vertailla eri maita keskenään.

Billing ja Sherman vastaavat Bargumin ja Kokon kysymyksiin osittain jo omassa varhaisemmassa tutkimuksessaan. Ihminen ei syntyjään pysty syömään helposti väkevää ja tulista ruokaa vaan se vaatii pitkää totuttelua. Tämä pätee myös niihin lämpimiin maihin, joissa bakteerikasvustoja ehkäiseviä mausteita käytetään runsaasti. Varsinkin lapset vaativat totuttelua ja vanhempien suostuttelua ennen kuin tulinen, vahvasti maustettu ruoka alkaa maistua.

Juuri tulinen ja vahvasti maustettu ruoka on siis sellaista, joka teorian mukaan on ihmislajin evoluutiohistoriasa lämpimän ilmaston maissa edistänyt yksilöiden eloonjäämistä ja lisääntymistä. Ne yksilöt, jotka ovat osanneet laittaa oikeita mausteita liharuokiinsa, ovat verrattuna koko populaatioon saaneet enemmän jälkeläisiä ja näin heidän geeninsä sekä kulttuuriset tapansa ovat vähitellen yleistyneet populaatiossa.

MIKSI TULINEN RUOKA ON NIIN HYVÄÄ?

TUTKIMUKSESSA NÄKYVÄ OIVALLISESTI se biologinen itsestäänselvyys, ettei perimän ja kulttuurin (ympäristön) vaikutusta voi koskaan erottaa toisistaan. Maustemieltymystemme takana on melkoisella varmuudella niin sanottu geenien ja kulttuurin koevoluutio, jossa molemmat ovat vaikuttaneet vähitellen toisiinsa. Monimutkaiset vuorovaikutussuhteet tuottavat säännönmukaisuuksia, jotka paljastuvat vasta huolellisesti laaditussa tieteellisessä tutkimuksessa.

Tutkimuksen vaikein ongelma on tietenkin se, miksi ihmiset alunperin ovat alkaneet maustaa ruokansa. Hehän eivät ole voineet tietää, että tietyt mausteet parantavat liharavinnon laatua. Billing ja Sherman ehdottavat, että ihmiset alkoivat ensin maustaa ruokaansa juuri mausteiden maun vuoksi.

Myös suorat, proksimaattiset vaikutukset yksilön olotilaan ja terveyteen saattoivat olla syynä maustamiseen. Näin tiettyjä mausteita enemmän käyttävät perheet olisivat välttyneet lihassa elävien bakteerien aiheuttamilta myrkytyksiltä populaation muita perheitä paremmin ja saaneet eloonjäämis- ja lisääntymisetua.

Mausteita suosivilla perheillä liha olisi myös säilynyt pidempään ja saattanut auttaa perheet vaikeiden aikojen yli paremmin kuin sellaiset perheet, jotka kyseisiä mausteita eivät käyttäneet. Vähitellen tapa olisi kuitenkin levinnyt koko populaatioon, kun ihmiset olisivat ottaneet mallia paremmin pärjäävistä perheistä.

Vastaavasti mausteita enemmän käyttävät perheet olisivat siirtäneet tavan lapsilleen, jotka olisivat edelleen välittäneet sen omille lapsilleen. Billingin ja Shermanin mukaan tällainen prosessi olisi voinut johtaa Bargumin ja Kokon kaipaamaan makutottumusten maantieteelliseen vaihteluun ja asiaa on jo vähän tutkittukin.

Bakteereilla ja sienillä on kuitenkin sellainen ominai-

suus, että nekin kehittyvät evolutiivisesti. Näin ollen niille on vähitellen kehittynyt vastustuskyky tiettyjä mausteita vastaan ja samoin bakteerit ovat levinneet ihmisten mukana uusille alueille.

Vastaavasti ihmiset ovat sairastuneet tietyistä ruoista ja oppineet välttämään niitä, kunnes kenties ovat alkaneet käyttää niissäkin sellaisia mausteita, jotka ovat ruoan ominaismakua muuttaessaan samalla ehkäisseet ruokamyrkytyksiä. Näin reseptit ovat vähitellen kehittyneet ja myös paikallisesti muuttuneet.

Tällainen hypoteettinen kehitys on voinut johtaa siihen, että ihmiset ovat alkaneet pitää vahvasti maustetusta ruokalajeista miedomprien kustannuksella. Kun näet yksilö samaistaa tulisen ja väkevän maun terveellisyteen ja turvallisuuteen, hän alkaa nopeasti suhtautua vahvasti maustettuun ruokaan myönteisesti.

Nykyään keinotekoisia, teknisiä jäähdytyskeinoja on kaikkialla, mutta silti ihmiset syövät edelleen tulisia ruokalajeja. Kasvisresepteissäkin löytyy tulta ja tappuraa. Tämä kertoo osaltaan tottumuksen voimasta. Pohjoisessa, kuten Suomessa, syödään jo intialaista, kiinalaista, meksikolaista, nepalilaista, thaimaalaista ja afrikkalaista ruokaa. Makutottumukset ja tulisen ruoan sietokyky leviävät globalisaation myötä nopeasti.

On mielestäni melko varmaa, että yksilöiden välillä esiintyy huomattavia, osin perinnöllisiä, eroja myös tulisuuden sietokyvyssä. Tästä on alustavaa näyttöä varmasti jokaisen ystäväpiirissä. Tulisuus on kuitenkin ominaisuus, johon myös tottumus ja harjoittelu vaikuttavat todella merkittävästi.

Billingin ja Shermanin hypoteettinen alkuperätarina on vain tarina eikä sitä voi empiirisesti vahvistaa. Meillä ei ole suoraa keinoa rekonstruoida menneisyyden tapahtumia, joten mausteiden käytön evoluutio jää arvelujen ja teorioiden varaan. Aiheeseen liittyviä tapoja sekä yksilöiden ja populaatioiden välisiä eroja makutottumuksissa pitää kuitenkin tutkia lisää. Samalla hyvästä ruoasta nauttiminen tulee myös tieteellisesti entistä mielenkiintoisemmaksi.

LÄHTEET:

Bargum & Hanna Kokko: Kutistuva turska ja muita evoluution ihmeitä. 2008.

Kaisu Keskitalo & Antti Knaapila: Makean mieltymykset ovat osittain periytyviä. Kansanterveys 5–6, 2007: 12–13.

John R Krebs: The gourmet ape: evolution and human food preferences. The American Journal of Clinical Nutrition. 2009; 90 (supplement):707S–11S.

Paul W Sherman & Jennifer Billing: Darwinian gastronomy: Why we use spices. Bioscience, June 1999; 49, 6; Research Librarypg. 453.

Kirjoittaja on tulisesta ruoasta pitävä epäileväinen henkilö.

HOONO SOOMI – HOONOT JUTUT

Jukka Nieminen (toim.): Suomen mysteerit. Salakirjat, 2012.

Oliko Aleksis Kivellä haamukirjoittaja? Muodostavatko Pietari Brahen perustamat suomalaiset kaupungit tähtikuvion? ”Nämä ja monet muut arvoitukset tulevat viimein päivänvaloon tässä korkealaatuisessa teoksessa”, kertoo Jukka Niemisen suurimmaksi osaksi kirjoittaman kirjan takakansi. Korkealaatuinen, sellainen Niemisen kirja ei valitettavasti ole.

SUOMEN MYSTERIT on kieltämättä komea teos: kovat keltaiset kannet ja valtava määrä näyttävää neliväristä kuvitusta. Kuvituksesta vastaa paljon ”Jukkis” itse. Hämmennystä herättää, että jutussa, joka kertoo ”erästä mielenkiintoisesta huhusta, että Gallen-Kallela oli vapaamuurari”, on käytetty Gallen-Kallelan kuvaa freskosta ”Tuonelan joella”, mutta jutun alussa kerrotaan, että kuva on Jukkiksen.

Kirja ei vakuuta lukijaa, koska välillä jutun kirjoittaja voi olla ”Jukkis”, välillä ”Jukka Nieminen”. Jutussa, jossa väitetään, että jääkausi on maailman suurin valhe, kerrotaan jutun tekijästä kirjaimellisesti näin: ”Teksti, Kuvat Jukkis & Jukka Nieminen”. Jutun pääkuvassa, jota Jukkis tuskin on ottanut, on nuori Spede Pasanen, joka jutun mukaan teki elokuvan jääkauden mahdottomasta hypoteesistä.

”Sitkeän huhun mukaan ennen ensi-iltaa MTV:n ohjelmapäällikkö sai vastaanottaa vakavaimmeisiä vieraita Geologianlaitokselta, ja keskustelun seurauksena elokuva päätettiin hyllyttää. Siitä ei ole kuultu sen koommin, eikä kukaan tiedä mitä sille tapahtui tai missä se on. Sitä ei ole kukaan tietävästi nähnyt, vain se on varmaa että se aikanaan tehtiin, leikattiin ja laitettiin esityskuntoon. Oli kyseessä ammattigeologien arvovalta, jota elokuva liiaksi uhkasi.”

Huhuja Gallen-Kallelasta, huhuja hyllytetystä elokuvas-
ta, lähes 200 sivua huhuja.

Välillä kirjan kuvitus menee mauttomaksi. Kun Jukkis kertoo, että kouluampumiset johtuivat selektiivisten serotoniinin takaisinoton estäjälääkkeiden – SSRI – käytöstä (eikä esimerkiksi masennuksesta, jonka takia lääkkeitä on tappajille määrätty), jutun sivuilla on veriroiskeita ja kuvat Pekka Eric Auvisesta ja Matti Saaresta osoittamassa lukijaa käsiaseella. ”Hyvin näkyy lääkitys rauhoittavan”, kertoo kuvateksti.

JUKKIS HAASTATTELEE JUKKA NIEMISTÄ

KIRJA EI VAKUUTA LUKIJAA, koska pahimmillaan tekijän pasmat ovat täysin sekaisin. ”Oudot kirkkomitat” -ju-

tussa Jukkis kirjoittaa itsestään kolmannessa persoonassa: ”Kyseessä on Suomen muinaishistorian merkittävin löydös. -- Kyse on kirkkoista, jotka ovat aina rakennettu tarkalleen 33,3 km välein toisistaan – eikä kukaan tiedä miksi. Antaa ilmiön löytäjän, kirjailija Jukkis Niemisen johdattaa meidät sisään tähän outoon geometriseen verkostoon joka on kaikkialla ympärillämme.”

Vaatimaton Jukkis kirjoittaa itsestään edelleen: ”Nieminen haluaa kuvauttaa itsensä kuitenkin Eurajoella, koulun takana olevalla vanhalla niityllä.” Seuraavalla aukeamalla tämä Jukkiksen Jukka Niemisestä ottama kuva sitten on. Kuvassa kirjailija Nieminen tutkii taikaheilurilla, missä kohtaa kirkon alttari on aikanaan sijainnut. ”Niityllä lienee ollut seutukunnan varhaisin kirkonpaikka, josta ei ole jäänyt edes perimätietoa.”

Kirja alkaa näin kääntyä huumorin puolelle. Mitään tietoa kirkonpaikasta ei ole, mutta sen on täytynyt olla juuri taikaheilurin kertomassa paikassa, koska siitä sattuu olemaan 33,3 km Kokemäen Marian sakastiin. Tosin kirkko olisi voinut olla missä tahansa muuallakin 33,3 km:n päässä Kokemäeltä, sillä mitään perimätietoa siitä ei siis ole.

Samassa jutussa Jukkis kertoo itseään haastattelevalle itselleen: ”On tietenkin todettava, että useimmat meistä ’huuhareista’ näkevät merkityksiä mitä ihmeellisemmissä yhteyksissä. -- Toisaalta sen vastapainoksi on sitten toinen ääripää, eli kyvyttömyys tunnistaa toistuvia, säännöllisiä ilmiöitä. Vaikka sama ilmiö toistuu kerta toisensa jälkeen ja muodostaa tunnistettavan säännön, näille puusilmille kaikki on vain huuhailua ja numerologiaa.”

KIRJOITTAJA ONKIN OVELA HUMORISTI?

JUKKA NIEMINEN tunnetaan maailman nopeimpana kirjoittajana – hän ilmeisesti kirjoittaa nopeammin kuin koko Dostojevskin tuotannon yhdessä viikonlopussa läpi kahlannut Paavo Värynen lukee. Nopeus valitettavasti näkyy tuotetun tekstin laadussa. Lähes joka juttu sisältää pahoja kirjoitusvirheitä. Jos Suomen mysteerit on oikoluettu, se on tehty lukihäiriöisten alkoholistien kesäfestivaaleilla.

Kirja ei vakuuta lukijaa myöskään juttujensa tasolla. Tai vakuuttaa, jos Jukkis onkin ovela humoristi, joka on päättänyt hauskuttaa suomalaiset lukijansa hengiltä. Juttu ”Oliko Aleksis Kiveä olemassakaan?” sai ainakin minut nauramaan vedet silmissä.

Jukkiksen mukaan on helppo nähdä, että seitsemän veljeksien nimien etukirjaimista Aapo, Lauri ja Eero muodostuu sana ALE, ja vaikkapa toisin: Simeoni, Timo ja Eero muodostavat sanan STE; nämä siis viittaavat Kiven oikeaan ristimänimeen Alexis Stenvall. Jep. Mutta mikä merkitys on niiden veljesten etukirjaimilla, joita ei käytetty? Miksi Kivi olisi tyytynyt näin helppoon ratkaisuun?

Nykyajan anagrammikoneilla selvää helposti, että kaikki veljesten etunimet muodostavat paljon tarkempia viestejä kuin ALE ja STE. Veljesten nimistä muodostuu pelottavan tarkkoja lauseita. ”Palojoen autoimmuuniteoria hieromassa.” Tai: ”Muurareita pohjoismaalaiseen tuomioon.” Luulisi, että Jukkiksen kannattaisi aloittaa uusi tutkimus näistä sangen epäilyttävistä osumista.

Kummallista Jukkiksen jutussa on se, miksi Aleksis Kivi olisi koodannut itsensä veljesten nimikirjaimiin, koska koko jutun pointti on väittää, että Kivi ei kirjoittanut Seitsemää veljestä lainkaan. Kirjan kirjoitti ”hyvällä lykyllä” Fredrik Cygnaeus, jonka suojatti Aleksis Kivi oli.

Paras todiste tästä saa järjettömydessään lukijan nauramaan rajusti: ”Mikä on totuus, sitähan emme tiedä, mutta varmaa on vain, että Kiven Seitsemässä veljeksessä on kuin onkin myös Cygnaeuksen oma signeeraus mukana – joskin piilotettu niin syvälle kirjan rakenteisiin, että sitä ei ole kunnolla vielääkään löydetty.”

MANNERHEIM ENNUSTAJALLA

SEPPO HEINOLAN kirjoittama juttu ”Mystinen Mannerheim” on kirjan jutuista herättänyt eniten keskustelua Skepsiksen keskustelupalstalla netissä. Varsinkin Mannerheimiin liittyvät ”tärkeät neloset”, jotka näyttävät liittyvän kaikkeen Marskin tekemisiin – tyyliin Mannerheim syntyi 4. päivä kesäkuuta 1867 ja haudattiin 4. päivänä heinäkuuta 1951. Mannerheim kuoli 27. tammiukuuta 1951, mutta tämä vähäpätöinen asia on jätetty tässä yhteydessä mainitsematta, koska se ei liity lukuun 4.

Mannerheim-jutussa on lainaus Mannerheimin käynnistä ennustajalla vuonna 1917 Odessassa, Ukrainassa (vuosiluku piti googlata – kirjassa sitä ei kerrottu). Mannerheim kirjoittaa muistelmissaan näin:

”Omasta tulevaisuudestani selvänäkijällä oli merkittävä kerrottavaa. Tekisin pian pitkän matkan, ja sen jälkeen ottaisin vastaan korkeimman päällikkyyden, kuin mitä minulla siihen asti oli ollut hoidettavana, ja johtaisin armeijan voittoon. Minun osakseni tulisi suuria kunniansoituksia, mutta sen jälkeen luopuisin vapaaehtoisesti korkealta paikaltani. Pian lähtisin kuitenkin taas länteen kahteen suureen maahan suorittamaan tärkeitä tehtäviä,

jotka onnistuisivat hyvin. Tältä matkalta palaisin entistä korkeampaan asemaan, mutta nytkin olisi raskas toimeni lyhytaikainen. Vuosi myöhemmin kohoaisin vielä kerran hyvin korkeaan asemaan.”

Jälkeenpäin on tulkittu, että ennustukset pitivät hyvin paikkansa. Mannerheim itse ei ollut niistä jälleenpäin kovinkaan innostunut:

”Minun oli hyvin vaikea pysyä vakavana. Vastaukset näyttivät vaativan ennustajalta suuria ponnistuksia; hän oli hurmostilassa, puhui käheällä äänellä ja hänen käsi-vartensa riippuivat velttoina. Kun lady Mariel kysyi, mitä olin kuullut, kerroin lyhyesti selvänäkijän ennustuksen, vaikka – kaikki kunnioitus hänen suojatilteen! – en voinut pitää sitä muuna kuin mielikuvituksellisena hölynä.”

KULTTIKAMAA

SUOMEN MYSTERIT on uskomatonta hölynäköä. Sen mukaan Aku Ankka ehkä keksittiin Suomessa, koska Jalmari Finne käsikirjoitti ja Ola Fogelberg piirsi lokakuussa 1917 Suomen Kuvalehdessä alkanutta Janne Ankasta, jonka ehkä Walt Disney näki.

Kirjan mukaan näyttää myös siltä (jutun kirjoittajaa ei ole muistettu mainita), että Kustaa Vaasa antoi Helsingille nimen tietäen että siinä olevat kirjaimet L ja S saavat ylpeät suomalaiset alistumaan herransa tahtoon. Juoni onnistui. ”Nykyiset suomalaiset ovat olleet Kustaa Vaasan päivistä alistuneita ja passiivista väkeä, verraten kunniakkaaseen menneisyyteensä.”

Pietari Brahe perusti itäiseen Suomeen kuusi kaupunkia: Kajaanin, Lieksan, Kuopion, Savonlinnan, Lappeenrannan ja Sortavalan, jotka kirjan mukaan mystisesti muodostavat Keifeidien tähtikuvion, joka on saanut nimensä Keefaksesta, joka uudessa testamentissa mainitaan apostoli Pietarin salanimenä, ja koska Brahe oli nimeltään myös Pietari, voi näitä kuutta kaupunkia täydellä syyllä pitää Pietari Brahen jättimäisenä nimikirjoituksena. Jep.

Suomen mysteerit on viihdyttävä kirja, sikahauska. Kirja saa epäilemään, että Jukkis onkin intellektuelli liikemies, joka kirjoittaa tahallaan kulttikamaksi nousevaa kököä.

En sano, etteikö sopassa voisi olla sattumiakin. Ehkä kaksi kertaa sydämeensä ampunut Eugen Schauman ei tappanut Bobrikovia, ehkä Suomessa liikkuu sarjamurhaaja, joka hukuttaa ravintolasta palaavia miehiä pimeinä iltoina, ehkä rationaalisen ajattelun aika on todellakin nyt ohi.

Kulttikamaa mysteerikirja alkaa kuitenkin ilmeisesti olla. Eivät ihmiset teosta sen vuoksi osta, että se olisi hyvä ja uskottava, vaan saman synn vuoksi, miksi he käyvät Matti Nykäsen laulukeikoilla ja tuijottavat Johanna Tukiaisen ns. glamour-tanssia: piruilumielessä.

RISTO K. JÄRVINEN

KANSAINVÄLISTÄ KAUHUGENREÄ SUOMEN TUTUISSA MAISEMISSA

Jukka Nieminen: *Zombievyöhyke*. Mediapinta, 2012.

Aiemmin lähinnä mielenkiintoisten pseudohistorioiden luojana kunnostautunut Jukka "Jukkis" Nieminen on siirtynyt avoimesti fiktion puolelle. Hänen uusin teoksensa "Zombievyöhyke" on tervetullut lisä kevyeen kotimaiseen kauhukirjallisuuteen.

HETI ALUKSI on tehtävä selväksi, että hahmojen kehittelyn ja hallitun kirjallisen tyylin kaltaisia seikkoja ei kannata näiden kansien välistä hakea. Kaunokirjallisia arvoja ei ole tavoiteltu, ja tavoitteessa on myös onnistuttu. *Zombievyöhyke* on konstailematonta kioskikirjallisuutta, mutta sellaisena ei lainkaan hullumpi teos.

Nieminen ei ryhdy genren radikaaliin uudelleentulkitaan, vaan tekee kunniaa George Romeron elokuvista tutuille klassisille zombieille. Kirjan elävät kuolleet ovat hitaita, aivottomia ja hyvin ihmislihanhimoisia. Parhaista zombielokuvista on lainattu suoraan myös tarinan ydin, joka on epätodennäköisten selviytyjien eloonjääminen.

Päähenkilöt eivät ole kovaksikeitettyjä toimitasankareita, vaan aivan arkisia henkilöitä, joiden survival-aidot ovat sitä sun tätä. Henkilögalleriasta löytyy myös kirjailija itse, joka ei ole tyytynyt vain ohimenevään cameo-rooliin, vaan esiintyy yhtenä neljästä päähenkilöstä.

Erityisesti jälkimmäinen seikka on harmillinen, sillä Niemisen paikallistuntemuksella olisi tarinan upottamisen syvemmälle elävään (tai tässä tapauksessa eläväänkuolleeseen) Pirkanmaan ja Satakunnan miljööseen onnistunut varmasti. Tällaisena teos jää paikallisvärin saavuttamisessa pahasti jälkeen mm. Albert S. Kivisen klassisesta tarinasta "Keskiyön mato Ikaalisissa".

Myöskään tunnelman rakentamiseen ei juuri virkkeitä uhrata, joten lukiessa jäävät kauhunväristykset tulematta. Tässä mielessä kirja on enemmänkin seikkailukertomus kuin varsinainen kauhutarina.

Kaikesta huolimatta kirjan sivuilta paistaa vilpityn kirjoittamisen ilo ja mielikuvituksen lento, joiden ansiosta tarina jaksaa pitää otteessaan tyylillisistä töyssyistä huolimatta. Teos onkin ehdottomasti suositeltavaa luettavaa enemmän tai vähemmän laadukkaan kauhun ystäville.

ANDREI SERGEJEFF

KAUHUNVÄRISTYKSET JÄÄVÄT TULEMATTI

KIRJAN PARASTA ANTIA on ilman muuta avoimen kliseistä kansainvälistä kauhugenreä edustavan tarinan sijoittaminen Suomen tuttuihin maisemiin. Zombiapokalypsin saavutettua pohjoisen lintukotomme päähenkilöiden on selviytyäkseen lähdettävä liikkeelle.

Reitti kulkee perisuomalaisissa maisemissa Tampereelta Teiskon metsiin ja sieltä edelleen Satakunnan läpi Poriin. Matkalla kohdataan syvällisiä ja puolisyvällisiä kysymyksiä, kuten jäädäkö vai lähteäkö ja onko elävä ihminen lopultakin suurempi uhka kuin zombi.

Valitettavasti teemojen käsittelyn ja paikallistunnelman kohdalla nousee väistämättä esiin myös kirjan suurin puute, mikä on tarinan tiiviys. Koko kertomus on mahdutettu vain reiluun sataan sivuun ja tapahtumat etenevät suorastaan hengästyttävällä vauhdilla. Teemat jäävät siis pakostakin pinnallisiksi eikä syvemmän paikallistunnelman luomiseen ole jäänyt tilaa.

"Do dii. Kirja ois sitte valmis. Viikko meni aihetta funtsatessa, kolme päivää raakatekstin naputteluun ja pari kolme päivää viilailuun. Valmis siis kahdessa viikossa jota en pidä huonona saavutuksena. Pahinta että se on nyt oikolukuvaiheessa vieläpä hyväkin. Ainakin se peittoaa esim. Stephen Kingin mennen tullen, vaikka itte sanonkin. Voi kuulostaa melko polleelta puheelta mutta pianhan sen näette. Itse asiassa huomasin kauhukseni että taidan olla parempi romaanikirjoittaja kuin tietokirjailija. Pelottava havainto siinä mielessä, että itse inhoan romaaneja yli kaiken."

Nimimerkki "Jukkis",
7.3.2012, www.sinikivi.com.

SKEPSIKSEN HAASTE

10 000 EUROA
PUHTAANA KÄTEEN SILLE, JOKA TUOTTA
VALVOTUISSA OLOSUHTEISSA
PARANORMAALIN ILMIÖN.

DOSENTTI HANNU KARTTUNEN ja TAIKURI IIRO SEPPÄNEN ovat lupautuneet maksamaan kumpikin 2500 EUROA edellä mainitusta kokonaissummasta. Haastesumma voidaan maksaa myös humanoidistipendinä – 10 000 EUROA puhtaana ulottimeen sille humanoidille, joka itse noutaa stipendin ja antaa samalla DNA- (tai vastaavan) näytteen. Poikkeustapauksessa summa voidaan myös maksaa (mikäli esimerkiksi henkilötunnuksen tai pankkikortin saanti on osoittautunut humanoidille vaikeaksi) mukana seuraavalle ihmiskontaktiseuralaiselle.

LIITY SKEPSIKSEN JÄSENEKSI!

Kuka tahansa kiinnostunut voi hakea jäsenyyttä koulutustaustasta ja elämäkokemuksesta riippumatta, kun hän hyväksyy yhdistyksen säännöissä määritellyn tarkoituksen ja toimintaperiaatteet.

Yhdistyksen kalenterivuositainen jäsenmaksu vuodelle 2012 (sis. Skeptikko-lehden tilauksen) on 25 € tai alle 24-vuotiailta 12,50 € (jos olet alle 24-vuotias, ilmoita syntymäaikasi).

Voit myös tilata Skeptikko-lehden liittymättä jäseneksi. Tilausmaksu on 25 € / vuosi. Jos liityt keskellä vuotta, sinulle toimitetaan kaikki kuluva vuonna ilmestyneet Skeptikko-lehdet jälkepäin.

Voit liittyä Skepsikseen netissä tai lähettämällä vapaamuotoisen hakemuksen sihteerillemme: Anna-Liisa Räihä, Borgströminkuja 1 B 19, 00840 Helsinki.

Täytä jäsenhakemuskavake: www.skepsis.fi/liity/

SKEPSIS^{RY}

25 vuotta kysymyksiä

Skepsis ry:n yhteystiedot

Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki
Internet: www.skepsis.fi
Pankkiyhteys: AKTIA FI13 4055 2920 1119 88

Jäsenasiat, lehtitilaukset, osoitteenmuutokset

Anna-Liisa Räihä
Borgströminkuja 1 B 19
00840 Helsinki
puh. (09) 698 1976
membership@skepsis.fi

Taloudenhoitaja:

Toni Heikkinen
Keskuskatu 14 B 13
04600 Mäntsälä
treasurer@skepsis.fi
puh: 050 537 3792

Skepsiksen hallitus vuonna 2012:

Puheenjohtaja **Pertti Laine**
varapuheenjohtaja **Otto J. Mäkelä**,
Ville Aarnikko, **Denis Galkin**, **Juha Leinivaara**,
Heikki Nevala, **Tiina Raevaara**.

Alueyhteyshenkilöt

Joensuu: Vesa Tenhunen
puh. 0400 935 893
vesa.tenhunen@skepsis.fi

Jyväskylä: Juha Merikoski

puh. 040 755 1820
juha.merikoski@skepsis.fi

Oulu: Mikko Repka

puh: 050 482 1419
mikko.repka@skepsis.fi

Tampere: Jose Ahonen

puh. 040 558 7497
jose.ahonen@skepsis.fi

Turku: Heikki Kujanpää

puh. 044 022 0420
heikki.kujanpaa@skepsis.fi

Skepsis ry:n tieteellinen neuvottelukunta

TNK:n puheenjohtaja, professori **Jukka Maalampi** (hiukkasfysiikka), professori **Kari Enqvist** (fysiikka), professori **Mika Hemmo** (oikeustiede), PsT **Virpi Kalakoski** (psykologia), professori **Hannu Karttunen** (tähtitiede), **S. Albert Kivinen** (filosofia), professori **Hanna Kokko** (biologia, ekologia), professori **Eerik Lagerspetz** (yhteiskuntatiede/filosofia), professori **Hannu Lauerma** (lääketiede), professori **Anto Leikola** (biologia, oppihistoria), dosentti **Marijaana Lindeman** (psykologia), dosentti **Juha Merikoski** (fysiikka), dosentti **Markku Myllykangas** (terveys sosiologia), dosentti **Ilkka Pyysiäinen** (uskontotiede), professori **Jeja Pekka Roos** (sosiaalipolitiikka), dosentti **Veijo Saano** (lääketiede), **Anssi Saura** (biologia).

Skepsis ry on vuonna 1987 perustettu suomalaisten skeptikkojen yhdistys.

Skepsiksen vuonna 2009 muutettujen sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoitus on:

- Edistää kriittistä ajattelua, tieteellisen tiedon hankintamenetelmien opetusta sekä tieteseen ja järkeen perustuvaa käsitystä maailmasta.
- Edistää kiisteltyjen tai erityisen poikkeuksellisten väitteiden tieteellistä tarkastelua.
- Edistää keskustelua tieteelliseen maailmankuvaan liittyvistä tärkeistä aiheista.
- Ylläpitää tällaisesta toiminnasta kiinnostuneiden ihmisten verkostoa, järjestää kokouksia ja keskustelu- ja luentotilaisuuksia sekä harjoittaa tiedotus- ja valistustoimintaa.

Yhdistys on poliittisesti, aatteellisesti sekä uskonnollisesti sitoutumaton. Yhdistyksen varsinaiseksi jäseneksi voidaan hyväksyä yksityinen henkilö tai oikeustoimikelpoinen yhteisö, joka hy-

väksyy yhdistyksen tarkoituksen ja toimintaperiaatteet. Kannattavaksi jäseneksi voidaan hyväksyä yksityinen henkilö tai oikeustoimikelpoinen yhteisö, joka haluaa tukea yhdistyksen tarkoitusta ja toimintaa.

Yhdistys julkaisee viisi kertaa vuodessa ilmestyvää Skeptikko-lehteä.

Mallia yhdistykselle haettiin Yhdysvalloissa 1976 perustetusta CSICOPista (Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal), mikä ilmenee mm. yhdistysten samankaltaisina toimintaperiaatteina. Skepsis ry toimii kuitenkin itsenäisesti, vaikkakin yhteistyössä CSICOPin (nykyään CSI – the Committee for Skeptical Inquiry) ja muiden vastaavien järjestöjen kanssa.

Yhdistys on ECSOn (European Council of Skeptical Organisations) ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenjärjestö.

SKEPSIKSELLE

KAKSI UUTTA ESITETTÄ

Skepsis ry on teettänyt kaksi uutta esitettä suurelle yleisölle jaettavaksi. Esitteissä kerrotaan, mikä on Skeptikko-lehti, mikä on Huuhaa-palkinto ja mikä on Sokrates-palkinto.

Esitteissä kerrotaan Skepsiksen tarkoituksesta ja Skepsiksen 10 000 euron haasteesta. Mukana on luonnollisesti kehoitus liittyä yhdistyksen jäseneksi.

Jos innostuit ajatuksesta jakaa esitteitä, niitä voi tiedustella sihteeriltämme: secretary@skepsis.fi

Vain 15 €

NÄYTÄ SKEPTIKOLTA!

HANKI SKEPSIS RY:N T-PAITA

Myydään yhdistyksen
järjestämissä tilaisuuksissa ja
postitse.

Tilaukset:
secretary@skepsis.fi
tai 09 698 1976

Mallit:
1. Ihanko totta? 2. Sapere Aude
Koot: S, M, L, XL, XXL.